

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETO III. — Stev. 17.

NOVO MESTO, 25. APRILA 1952

CETRTLETNA NAROČNINA 100 DIN

IZHAJA VSAK PETEK

BELA KRAJINA OB 11. OBLETNICI USTANOVITVE OF

JANEZ ZUNIC

Letos bomo 27. aprila praznovali 11. obletnico ustanovitve OF, pod katere zastavo smo, združeni in vodeni po naši slavni Komunistični partiji in maršalu Titu, prehodili najslavnejšo pot v zgodovini slovenskega naroda. Preteklo desetletje je doba težke in krvave oboje borbe proti fašističnemu okupatorju in njegovim hlapcem, je doba borbe za golo življenje in obstoj slovenskega naroda. Na drugi strani pa je to obdobje obnove po okupatorju opustošene dežele, graditve ljudske demokratične oblasti in gospodarstva, ki naj omogoči trdno osnovo nadaljnega razvoja socialistične družbe.

Kakor vse slovensko, tako lahko tudi belokranjsko ljudstvo s ponosom gleda na svojo preteklost. Združeno v OF, je v letih narodnoosvobodilne borbe dalo za osvoboditev našega naroda na razpolago vse svoje fizične in materialne sile. Zrtvovalo je svoje najboljša sinove.

OBNOVILI SMO DEZELO

Zato je belokranjsko ljudstvo, združeno v svoji politični organizaciji OF, tudi po osvoboditvi krepko zgrabilo za delo. V tem obdobju smo se znašli pred velikimi težavami. Primanjkovalo je živine in poljskega orodja, obleke in živil, ni bilo gradbenega materiala, prometne zveze pa so bile

Od tedna do tedna

V sedanjih ne preveč razgibanih dneh političnega življenja so poleg tržaškega vprašanja v ospredju še tunizijsko-francoski spor, anglo-egiptovski pogajanja in diplomatska aktivnost med vzhodom in zahodom ob nemški pogodbi. Ti, že nekoliko oguljeni deli mednarodnega repertoarja trenutno nimajo kakih posebnih izgledov, da bi jih spravili z dnevnega reda, ker se njihovi režiserji vedno znova zapletajo v na videz neresljiv položaj.

Varnostni svet OZN je zavrnil zahtevo petnajstih arabskih in azijskih držav in ni hotel sprejeti tunizijskega vprašanja na dnevni red. Delegacije belesil so prevladale z mnenjem, naj med seboj uredita sporno vprašanje Francija in Tunizija. Toda med njima prihaja vedno do novih zaostritev. V Tunisu se vrste demonstracije in nemiri, razna francoska pogajanja s tunizijskimi predstavniki, ki si jih v Parizu izbirajo po svojem okusu, pa ne privedejo nikamor. Zato se arabske in azijske države ne zadovolje in še vedno poskušajo prepričati člane Varnostnega sveta, da bi le kazalo temeljito razmotriti tunizijsko vprašanje. Pripravljeni so celo zahtevati izredno zasedanje Generalne skupščine OZN, češ da francoske obljube ne bodo nikoli pomirile tunizijskega naroda, ki na ta način ne bo prenehal opravičene borbe za svoje pravice.

Anglo-egiptovski spor prav tako čudno valovi iz Kaira v London in spet nazaj, ne da bi pristal v varnem in za obe strani sprejemljivem pristanu. Zdaj je izšlo na dan predvsem sudansko vprašanje. Zato so se v Londonu sestali sudanski guverner, egiptovski poslanik v Londonu in britanski v Kairu s zunanjim ministrom Edenom. Tu naj bi pretresli različna gladišča in omogočili stvarnejše razgovore, ki bi zadovoljili obe strani, kakor pravi uradno poročilo. Medtem pa je vodstvo največje sudanske politične stranke izjavilo, da bo izstopilo iz sudanskega parlamenta, ako bi se vlada pogodila za združitve z Egiptom.

Preostane nam še londonska konferenca o Trstu. Ze tretji teden se vlečejo razgovori, ki jim pri nas ne vemo drugega naziva kot mešetarjenje. Toda mešetarji so trdoživni in vse bolj tajinstveni. Konference se vlečejo iz dneva v dan, pa se vedno manj zve o njih. Vse bolj pa je jasno, da se hoče Rim okoristiti s to konferenco zaradi občinskih volitev v južni Italiji. Druge po Italiji so voliti občinske uprave že lani, južne in najbolj zanemarjene pokrajine pa je vlada prihranila za pozneje, da si na kak način zagotovi večje uspehe. De Gasperi jim je sicer obljubljal veliko gospodarsko pomoč, toda ker iz tega ni bilo nič, bi zdaj rad zabrenkal na šovinistične strune in si z londonsko konferenco zagotovil večje uspehe. Na pomoč mu je priskočila še angloameriška vojna uprava v Trstu, ki je pristala, da bodo hkrati z volitvami v južni Italiji tudi občinske volitve v Trstu, tem »najpriljubnejšem italijanskem mestu«, kakor ga je krstil italijanski irredentizem. Značilna je izjava italijanskega vojnega ministra, ki je naglasil, da »morajo postati volitve v Trstu plebiscit italijanstva«. To je običajna grožnja, za katero si lahko predstavljamo, kakšnih sredstev se bodo poslužile vse protitalijanske stranke v Trstu — od vaticanskih do moskovskih — da bi si le utrdile položaj.

Zato pa s toliko večjim ogorčenjem protestiramo proti londonski konferenci, ki daje orožje in potuho italijanskemu pohlepemu imperializmu.

porušene. Nekateri, sicer redki lahko-verneži so nasledili sovražni propagandi ostankov zlasti črne reakcije; prerokovali so, da ne bomo kos tem nalogam, napovedovali so hiter konec nove, to pot prvič v zgodovini res ljudske oblasti in se veselili povratka na staro. Dejstva pa so trdovratna. Ljudstvo je premagalo spet vse težave.

Obnovljen je bil promet, ljudska oblast je poskrbela za živila, obleko orodje in kmetijske stroje. Obnovljena je bila živinoreja, obnovili smo porušene in požgane hiše in tudi popolnoma uničene vasi. Obnovljene vasi so dokaz trdoživosti naših ljudi, skrbi in sposobnosti naše oblasti in vloge OF, ki je kot politična organizacija omogočila široke osnove za mobilizacijo vseh ljudskih sil za obnovo domovine.

Ponosno se prebijata skozi razne težave prve dve, po vojni zgrajeni belokranjski tovarni. Kmetijstvo začrtava — zlasti letos — svojo razvojno smer, saj je bilo n. pr. v letošnji spomladi zasajenih na tisoče novih sadnih dreves v strujenih nasadih na Krupi, Vinici, Dragatušu, Semeči in drugod. Kmetje se čedalje bolj zavedajo tega, da to, česar ne zmore en sam, lahko napravijo vsi skupaj. Zato se čedalje bolj oklepajo svojih gospodarskih organizacij — kmetijskih zadrug in njihovih odsekov. Tudi tu imamo seveda nekaj klavernih izjem, ki so proti zviševanju zadrughih deležev, se pravi proti napredku lastne vasi in svojega osebnega gospodarstva.

NISMO POZABILI STRAHOT FASIZMA

Nič ni čudnega, da prav zdaj, ko oživlja povampirjeni italijanski fašizem v svojih zahtevah po našem Trstu, dvigajo glave tudi ti bedni ostanki domače reakcije. Zadovoljni so ob lajanju fašistov in prikimavanju njihovih zapadnih zaveznikov. Toda kakor vedno, je ljudstvo Bele krajine tudi v teh dnevih ponovno jasno povedalo, da je enotno in pripravljeno braniti naše pravice do Trsta in nedotakljivost naših meja.

Naše ljudstvo ni pozabilo na strahote, ki so mu ga povzročili pobesneli italijanski fašisti in domači izdajalci v letih okupacije. Grobovi 594 padlih borcev, pobitih talcev in njihovih prelit kri — vse je še vedno sveže in sveto v srcih naših ljudi. Trpljenje internirancev in 656 umrlih Belokranjcev na Rabu ni pozabljeno! Rane 1100 invalidov iz let NOB še niso zaceljene! Se gorijo pred našimi očmi plameni, v katerih je zgorelo samo v Beli krajini 2590 poslopj, požganih od fašistov in s pomočjo domačih izdajalcev — belogardistov. Izropani gozdovi, pose-

grada Italije s Trstom pa klaverna kupčija, katere jugoslovanski narodi ne bodo nikoli priznali!

Naj se fašistična svojat v Trstu zaveda, da so naši partizani, katerih pest so občutili italijanski fašisti v letih NOB, danes jedro naše socialistično zavestjo prežete Jugoslovanske armade, s katero je tesno povezano vse naše ljudstvo. Zavedajo naj se, da smo vsi in vselej pripravljeni braniti pravice našega naroda v Trstu. Zato zahtevamo ob našem velikem spominskem dnevu:

Roke proč od naše zemlje!

V taki situaciji praznujemo letos obletnico OF, politične organizacije slovenskega naroda.

RAZVIJAJMO IN KREPIMO BORBENE TRADICIJE OF

Prav ta situacija pa nam narekuje še večjo budnost in tenkočutnost proti razdiralnemu delu našega sovražnika, pa naj se pojavlja le-ta pod firmo klerofašizma ali kominformizma. Narekuje nam še večjo krepitev enotnosti naših narodov in obrambne sposobnosti države, še hitrejšo izgradnjo našega gospodarstva in dvig politične zavesti naših ljudi, narekuje nam nadaljnje poglobljanje socialistične demokratičnosti v oblastnih organih in v proizvodnji. Na teh osnovnih postavkah, mislim, morajo naše frontne organizacije najti vsebino svojega dela. Na teh postavkah morajo krepiti zavest svojega članstva kot granitno celoto vselej pripravljeno zrtvovati za svojo svobodo, za svoje pravice in za svobodo vseh demokratičnih množic sveta vse, kar bo treba za uničenje fašističnih nasilnikov.

V okviru teh skopo nakazanih uspehov OF v Beli krajini in nalog, ki jih terja naš čas in položaj, v katerem živimo, pozivam vse člane OF v Beli krajini, da čuvajo in branijo borbene tradicije OF in da na njih razvijajo nadaljnje revolucionarno delo za dobrobit vsega delovnega ljudstva Bele krajine in naših bodočih pokolenj.

Naj živi 11. obletnica ustanovitve Osvobodilne fronte!

Naj živi slavna Komunistična partija Jugoslavije!

Naj živi maršal Tito!

Smrt fašizmu — svobodo demokratičnemu ljudstvu Trsta!

Zgodovinsko delo slovenske narodne osvoboditve in združitve

Delo, začeto pred desetimi leti v Sloveniji, kakor tudi v vsej Jugoslaviji, je bilo in bo ostalo edinstven primer, kako se lahko v najtežjem času, ko kaže, da je vse izgubljeno, najde rešitev za narod, ki so ga sovražniki obsodili na smrt in propast. Ustanovitev Osvobodilne fronte je edinstven primer ne samo v Evropi, ki je bila pod fašistično okupacijo, marveč tudi v Jugoslaviji, kjer so to enotnost v drugih krajih dosegli v drugačnih oblikah. To je bilo zgodovinsko delo, ki je dostojno, da ga danes praznujemo ne samo Slovenci, marveč tudi vsi drugi narodi, ker je eden osnovnih kamnov, vzidanih v temelje današnje, socialistične Jugoslavije. Ne glede na različnost oblik, s katerimi je bila ustvarjena borbena enotnost slovenskega naroda in drugih jugoslovanskih narodov, je bila vsebina te enotnosti ena in ista, ker je bila ena in ista tudi močna sila, ki je to enotnost razgibala in ustvarila — to je bila Komunistična partija Jugoslavije. Vendarle je treba pokazati na edinstvenost primera, ki so ga dali tvorci Osvobodilne fronte s svojim delom, uresničenim samo dvajset dni po vdoru fašističnih tolp na jugoslovansko ozemlje. Ze julija 1941 se začne v Sloveniji in povsod v Jugoslaviji razvijati oboroženi ljudski upor. V vseh krajih Jugoslavije so vstajali borci proti sovražniku, katerega so imeli pred seboj. Kakor opeva narodna pesem upor proti izkoriščevalcem za časa Karadžorda, tako je tudi sedaj imel vsak svojega nasprotnika, da ga ubije — tistega okupatorja, ki mu je bil najbližji. Pa čeprav je vsak komaj obvladal svoje težkoče, čeprav so morali partizanski odredi in edince v različnih krajih Jugoslavije same iskati sredstva za borbo, same trpeti ter ustvarjati nova in nova sredstva za zmago, vseeno jih je povezovala sama ena misel, ena težnja, eno hotenje. Vsi so bili med seboj duhovno povezani. A ne samo duhovno, vsi so čutili, da so del velike vse-narodne borbe. Vsi so šli isto pot, vsi za enim in istim ciljem. Vsi so se z enako nepomirljivostjo borili proti okupatorju in proti domačim izdajalcem. Vsi, v vseh krajih Jugoslavije, so razumeli, da ni, niti ne more biti niti nacionalne, niti socialne osvoboditve, ako skupno z okupatorjem ne uničijo tudi njihovih domačih hlapcev in napravijo konec domači reakciji. Rezultati so tukaj. Danes lahko rečemo, da narod, ki je enkrat napravil to, kar so naredili Slovenci, kar so naredili Srbi, Hrvači, Makedonci, Črnogorci v minuli vojni, da tak narod ne more biti nikoli več komur koli suženj. V sedanjih dobi, sredl dvajsetega stoletja, ko socializem napreduje po vsem svetu, kljub izdajstvu voditeljev tiste dežele, v kateri smo gledali prvo deželo socializma, danes so lahko še ljudje z imperialističnimi težnjami, z osvajačnimi mislimi, ljudje, ki jih vodilo težnje po hegemoniji nad vsem svetom, lahko ti ljudje povzročijo tudi nove svetovne nesreče in celo krvoprelitje, toda zmaga ne more biti nikoli na njihovi strani, lahko doživijo samo krvavo razočaranje.

Jugoslovanski narodi so srečni, da so zmago svoje narodno-osvobodilne borbe in svoje demokratične ljudske revolucije dobojevali samo s svojo bratsko skupno borbo. Zavedajo se, da so vse, kar imajo danes kot socialistično pridobitve, pridobili v svoji bratski skupnosti. Nikoli ni bila enotnost jugoslovanskih narodov tako trdna, kakor je danes, ko so na videz ločeni v federativni ureditvi države. Prav ta federativna ureditev države, ki temelji na enakosti in enakopravnosti vseh naših narodov, je tista močna osnova, ki jih je združila tako, da jih nikoli več ne more ločiti.

Tako združeni narodi Jugoslavije lahko gledajo v bodočnost s polnim zaupanjem, ne oziraje se na kakršne koli temne oblake, ki se zbirajo okoli naših meja. Lahko gledajo v svojo bodočnost s polnim zaupanjem, s polno vero, da bodo v borbi za uresničenje socializma dosegli prvo in najlepšo zmago v zgodovini človeštva.

Če so med vojno jugoslovanski narodi dajali vsem drugim narodom veličasten primer herojske borbe, kažejo danes svetu, kako se v premagovanju največjih težav lahko gradi nova družba — socialistična družba, resnično socialistična. Mi danes vidimo, da si prav zaradi tega dela pri socialistični graditvi Jugoslavije pridobivalo še nov ugled v vsem svetu.

Moša Pijade
(v pozdravnem govoru na III. kongresu OF Slovenije)

Kako se pripravljamo na proslavo 27. aprila in 1. maja

Is vseh krajev Dolenjske prihajajo poročila o pripravah za čim lepšo proslavo praznika enajste obletnice ustanovitve OF in delavskega praznika prvega maja. Na predvečer 27. aprila bodo v vseh večjih krajih slavnostne akademije s kulturnim programom, na sam praznik pa bodo slavnostne delovne seje občinskih frontnih odborov ob navzočnosti odbornikov vseh osnovnih organizacij OF, predstavnikov oblasti, ostalih organizacij in društev.

Mestni odbor OF Novo mesto pripravlja za predvečer 27. aprila akademijo, pri kateri bodo sodelovale kulturno-umetniške skupine železničarjev, tekstilne tovarne, gimnazije, učiteljska, kmetijske šole Grm in orkester

SKUD Dušan Jareb. Mestni odbor OF in Okrajni sindikalni svet pa pripravljata sodelovanje z vsemi ostalimi organizacijami tudi proslavo prvega maja. Na predvečer bo velik sprevid izpred poslopja OLO do stadiona in nazaj pred MLO na Glavnem trgu, kjer bo postavljen velik oder. Na celu spreveda bodo šli udarniki, novatorji in racionalizatorji, za njimi pa skupine delovnih kolektivov množičnih organizacij in društev z zastavami in napismi. Predvidoma bodo v povorki tudi vse mobilne edince Proletarske zaščite v popolni opremljeni. Sodelovala bosta vojska in mestna mladinska godba. Na odru pred poslopjem MLO bodo nastopile razne kulturne skupine, pevski zbori, recitatorji in godba, po kulturnem sprevidu pa bo splošno ljudsko rajanje.

V Birčni vasi so imenovali poseben odbor za proslavo prvega maja. Člani Zveze borcev, železničarjev in drugih organizacij se bodo na sam praznik takoj zjutraj po budnici zbrali na določenem mestu in skupno obiskali vse položaje, kjer so bili spopadi s sovražnikom v zadnji vojni. Obiskali bodo tudi vse okoliške vasi in priredili v vsaki vasi miting. Popoldne se bodo zbrali na Ruperčevu, kjer bo nastop kulturnih skupin, govori in ljudska veselica.

V Mokronogiu so se dogovorili za množični izlet na Trebnje, kjer je bila leta 1942 osnovana Gubčeva brigada. Mladina bo na vseh vidnih vzvišjenih mestih na predvečer praznikov kurila kresove. Te bodo kurili tudi po drugih krajih Dolenjske in Bele krajine.

DELAVSKI SVET »PIONIRJA« JE IZVOLJEN

Preteklo soboto so na gradbiščih »Pionirja« v Novem mestu, krškem okraju in na Kočevskem vovlji gradbenic našega največjega dolenskega podjetja svoj novi delavski svet. Na volitve se je ves delovni kolektiv pripravil že od začetka letošnjega leta na mnogih sindikalnih sestankih in na zadnjem odprtjem partijskem sestanku. Z anketo so delavec in nameščenci podjetja predlagali najboljšo iz vso arede za člane novega delavskega sveta. Novi gospodaril podjetja bodo letos morali izpolniti pomembne gradbene naloge. Za 436 milijonov dinarjev vrednosti gradbenih del bo podjetje opravilo v letu 1952. Od te vsote odpada 78 milijonov na novomeški, 238 milijonov na krški in 65 milijonov dinarjev na kočevski okraj. Proizvodnja stranskih obratov pa bo poleg tega namela nadaljnjih 55 milijonov dinarjev.

Te odgovorne naloge so pred novim delavskim svetom, ki je bil izvoljen s stodoletno uveličeno celotnega kolektiva. V Novem mestu so zasedli voliti v soboto 19 aprila zjutraj ob pol 6. uri. Do pol sedme so volili vsi delavci in nameščenci. Dopoldne so prav tako gladko in hitro potekle volitve na gradbiščih okraja Krško, popoldne pa so volili člane sveta v kočevskem okraju. Tu je zbranih delavcem in nameščencem tov. Podržaj še enkrat obrazložil potek volitev v imenu OSS pa jih je pozdravil tov. Muhič. Takoj nato je volilo 139 delavcev in delavk. Voltivam v kočevskem okraju je prisostvoval tudi direktor »Pionirja« tovaris Boris Krulc. Ob zaključku volitev je ves kolektiv v navdušenjem sprejel prostostno resolucijo, ki so jo poslali tov. Kardelju in GO sindikatov Slovenije. V njej obsoja vse delo londonske konference in njene barantacije.

Delavci in uslužbenci se zavedajo, kako težke naloge stoji letos pred Pionirjevim delavskim svetom in njegovim upravnim odborom. To se je pokazalo že pri izdelavi tarifnega pravilnika. V njem so poleg ostalih ukrepov za gospodarsko utrditev podjetja predvideli ustanovitev komisije ki bo prevzemala kvaliteto izvršenih gradbenih del. Za vsako nepopolnjenje kvalitete bodo v odstotkih odbijali postavke tarifnega pravilnika.

Na čast voltivam delavskega sveta jo poleg priprav kolektiv v soboto delal dve uri prostovoljno v korist podjetja.

Vremenska napoved

V dneh od 25. aprila do 1. maja bodo celodnevno padavine predvidoma okrog 1. maja. V ostalih dneh bo sončno vreme s skoraj vsakodnevnimi krajevnimi nevihtami.

Partizanska Dolenjska je spregovorila odločno besedo

Na molk in zahrbtno spletkarjenje v Londonu odgovarjamo z javnimi protesti: **PREKINITE SRAMOTNE KUPCIJE, BARANTAJTE S SVOJO ZEMLJO!**

Novo mesto Angležem:

Ne pozabite, kaj je fašizem!

ANGLEŠKI VLADI

V LONDONU

Ponovno smo se danes zbrali prebivalci partizanskega Novega mesta, ki smo v letih zadnje svetovne vojne proti skupnemu sovražniku sveta — fašizmu — častno doprinesli naš krvni delež za svobodo Jugoslavije in svobodo vseh, ki jih je ogrožal največji sovražnik napredka in kulture. Stotine borcev in aktivistov-antifašistov je dalo naše partizansko mesto, srce Dolenjske in njenega narodno-osvobodilnega gibanja. Zvesto smo verjeli v letih vojne Vašim besedam, besedam naših zaveznikov, da se borimo proti istemu sovražniku — tisočkrat prekletemu fašizmu, ki je preli moralje krvi nedolžnih, svobodoljubnih narodov vsega sveta.

Komaj sedem let po zaključni vojni in skupni zmagi pa z gnusom ugotavljamo, da Vam in Vašim diplomatov niso več sveti visoki cilji, za katere smo od leta 1941 dalje skupno umirali na bojnih poljanah. Tudi v Angliji in Ameriki se še niso posušile solze na lilih mater, ki so izgubile v vojni proti nemškimi in italijanskimi fašistom sinove, brate, možje in fante — diplomati za zeleno mlizo pa že kujejo načrte, ki jih jim je predložil hinavski, zločinski in moraliski italijanski fašizem, tokrat v uradni novi obleki talijanske vlade in Vatikana.

Vprašujemo angleško vlado: ali ste se ustrašili vpitja nahujskanih italijanskih študentov, ki so po ulicah Rima in drugih italijanskih mest vpili, da so »Angleži in Amerikanci pasji sinovi in da naj Vaše čete izginijo iz Italije? Ali se bojite vpitja fašistov v Trstu? Od kdaj niste več mož-beseda? Čemu ponujate na psovke in žalitve fašistov italijanskim zločincem našo kri, našo sveto zemljo, naše brate Slovence in Hrvatve v Trstu in njegovi okolici? Od kdaj je v Angliji navada, da ponujate zločincem nagrado v obliki naše zemlje? Zakaj nas žalite, ko Vas nismo nikdar izdali, ko smo se borili z Vami vred za svobodo in mirno življenje tudi Vaših otrok?

Danes Vam kličemo iz tega mesta v imenu 6500 prebivalcev našega Novega mesta: **NE POZABITE, kaj je fašizem!!!!**

Ne pozabite, da tu ni več Jugoslavije iz leta 1918! Tu živimo svobodni, ponosni ljudje, Titovi partizani, tu je socialistična Jugoslavija, ki je v zgodovini že dokazala, kaj pomeni njena beseda, ki se je s krvjo zapisala med borece proti fašizmu in ki je bila zvest zaveznik z vsakomer, ki je bil na pravični poti!

Zahtevamo v imenu človečnosti in pred vsem svetom, da prekinete pogajanja za našim hrbtom! Ničesar drugega ne bomo kakor pravico in poštenje! Ne bomo priznali ničesar, kar bo na londonski konferenci z italijanskimi mešetarji sklenjenega proti interesom naše domovine, naših bratov in sestra v Trstu!

Nikdar in nikoli ne bomo dovolili, da bi se kdor koli še igral z usodo naših narodov! Pred vsem svetom izjavljamo, da se bomo odločno borili za našo svobodo in za brate, ki jih hoče fašizem znova zaslužiti!

Ne ponavljajte napak popuščanja fašizmu, ki je privedlo tudi Vašo državo do strahotne vojne leta 1939! Kdor bo gluh za proteste milijonov Jugoslovancev, se igra s svetovnim mirom!

ZAHTEVAMO SAMO NAŠE PRAVICE!

Smrt fašizmu!

Novo mesto, 18. aprila 1952.

Prebivalci Novega mesta na Dolenjskem

»Diplomati spet rešetajo prazno slamo! Za našim hrbtom spletkarijo fašisti z londonsko vlado! Oni za hrbtom — mi pred vsem svetom: nismo narod strahopetecv in hlapcev! Naše pravice niso in ne bodo nagrada za italijanske zločince!»

Take in podobne vzklike ogorčenja si lahko ponovno slišal v preteklem tednu med prebivalci vseh krajev po Dolenjskem, Beli krajini in na Kočevskem. V mestih, trgih in vaseh so vse dni potekale nove velike demonstracije, v katerih je ljudstvo z ogorčenjem obsojalo strahopetno politiko diplomatov, ki so se ustrašili kričanja

Titovih Jugoslovancev ni mogoče vkovati v verige!

Malokdaj je videl Bršlin toliko ljudstva pred svojim združenim domom kot preteklo sredo, ko je skoraj 2500 demonstrantov delavcev, nameščencev, železničarjev, dijakov, vojakov in prebivalstva Bršlina in okoliških vasi prepevalo borbene partizanske pesmi in vzklikalo proti fašističnemu izzivanju. Zastave so plapolale v večernem vetru, napisani na parolah pa so govorili, zakaj smo se zbrali: »Roke stran od naše svete zemlje! Trsta ne damo! Kdor je za Trst, naj gre z nami!»

Zborovanje je začel sekretar partijske organizacije tekstilne tovarne tov. Jakše. Demonstranti so ga med govorom prekinjali z vzkliki proti fašizmu in londonski konferenci. Za njim je govoril šef železniške postaje tov. Smauc, nato pa v imenu enot JLA ka-

italijanskih fašistov in so jim hitro pripravili v Londonu stole, da ne bi razbili še več šip na angleških in ameriških avtomobilih v Trstu in po raznih italijanskih mestih.

Mi pa nimamo kaj skrivati pred svetom: enodušna, iskrena, odkrita naša mogočna zahteva:

Vsako popuščanje italijanskim fašistom krepki in vzpodbuja njihove nenasitne zahteve po tujih zemljah!

To pa smo v mogočnih demonstracijah, kakršnih Dolenjska po letu 1945 ni več imela, v preteklem tednu znova povedali vsemu svetu.

petan Zivkovič. Oba govornika sta ostro obsojala italijanski pohlep po naši zemlji. Spominjala sta se »hrabrosti italijanskih vojakov v letih okupacije, ki so klali starce, otroke in ujetnike, posiljevali žene in dekleta ter požigali naše vasi. Ogorčeni nad tisočnimi zločini fašističnih rabljev so demonstranti ponovno in ponovno vzklikali: »Življenje damo — Trsta ne damo! Smrt fašistom in sramoto vsem, ki jih podpirajo!«

Ob zaključku so prebivalci Bršlina sprejeli protestno resolucijo ter jo poslali ministru za zunanje zadeve vlade FLRJ tov. Kardelju, protestna pisma proti londonski konferenci pa so poslali tudi angleškemu in amerišnemu veleposlaništvu v Beograd.

Ribnica protestira:

Pismo Viničanov tovarišu Titu

17. aprila je bilo veliko protestno zborovanje tudi na Vinici v Beli krajini. Zbrano ljudstvo je potem, ko je obsodilo mešetarjenje v Londonu, z velikanskim navdušenjem sprejelo pozdravno pismo maršalu Titu, v katerem pravijo Viničani med drugim:

»Ne bomo dopustili, da se ponovi zločin prve svetovne vojne, ko je na tisoče naših bratov prišlo pod fašistični jarem in so skoraj 25 let kljubovali najstrašnejšemu fašističnemu terorju. Naši hrabra Armada je s puško v roki vkorakala v naš Trst in ostale primorske kraje. Naše ljudstvo in vsi napredni Italijani so pozdravljali naše

borce in našo Armado kot svojo rešiteljico! Zaradi tega, da se je ohranil svetovni mir, smo pristali na težko žrtve ter zapustili Trst in soglašali s tem, da postane Trst svobodno ozemlje. Zato pa nikakor ne bomo dopustili, da se odloča o usodi Trsta brez našega sodelovanja. Trdno stojimo na strani tržaških Slovencev in pravic demokratičnega tržaškega ljudstva. To je naša obljuba državnemu vodstvu. Borili se bomo za naše pravice tudi za ceno lastnih življenj!

Naj živi voditelj naših narodov, neomajni borec za pravice Slovencev v Trstu in Italiji — tovariš Tito!»

Ribnica protestira:

VEDNO BOMO ZNALI BRANITI NAŠE PRAVICE!

V sredo 16. aprila je prebivalstvo Ribnice ponovno protestiralo zaradi spletke okoli tržaškega vprašanja. Ze prejšnji dan so imeli protestno zborovanje delavci opekarne in obrata v Gorici vasi, od koder so tudi poslali pozdravno pismo tovarišu Kardelju. Popoldne je protestiral kolektiv obrata v Ribnici, zvečer pa se je navzlic dežju in blatu zbralo v Ribnici nad 1200 ljudi. Nekateri izmed demonstrantov so prišli na zborovanje tudi iz uro hoda oddaljenih vasi. Govornika Antika je množica neprestano prekinjala s pozdravnimi vzkliki tovarišu Titu in Partiji. Po zborovanju se je množica zgrnila v dolg sprevod ter vzklikala po ulicah: »Trsta ne damo! Dol s fašizmom! Dol z vatikansko reakcijo!« in pod. V sprejeti resoluciji, ki je bila poslana angleški, ameriški in francoski vladi, pa pravijo med ostalim prebivalci Ribnice tudi tole:

»Ne moremo razumeti, kako je mogoče pozabiti vse to, kar je zagrešil fašizem v zadnji vojni, ko še niso za-

celjene rane in ni pozabljen gorje, ki so nam ga povzročili Italijani pod fašistično vladavino. Samo v našem kraju, ki ni velik, so pobili italijanski fašisti in njihova vojska 763 ljudi, internirali 1386 prebivalcev, od katerih se jih iz taborišč smrti ni vrnilo v domovino 224. Tu, pred nami, še stoji očrnelo zidovje in pričča o dneih, ko je srca mirnih ljudi navdajala groza vsled ljudskožreškega početja podivjane »dvatisočetne kulture«. Ali ste na vse to že pozabili?»

3000 demonstrantov v Kočevju

V četrtek 17. aprila so ponovno napolnili ulice in trge Kočevja demonstranti, ki so ogorčeno protestirali in obsojali fašistično oživljanje. Nastopilo je več govornikov, ki so omenjali herojstvo našega ljudstva v borbi proti izdajalcem in fašističnim roparjem. Z zborovanja je bila poslana protestna resolucija vladi ZDA in Velike Britanije.

varišu Titu, Partiji, Centralnemu komiteju, Jugoslovanski ljudski armadi itd., je tovariš Zugelj zaključil svoj govor s pozdravom tovarišu maršalu Titu in CK naše Partije. Večminutno navdušeno ploskanje in vzklikanje je bilo izraz soglasnosti Novega mesta in njegove okolice s politikom naše vlade.

Zborovalci so nato burno pozdravili drugega govornika, polkovnika Trikiča, ki je pozdravil zborovanje v imenu JLA in poudaril med ostalim, da sta danes naša ljudska armada in delovno ljudstvo Jugoslavije enot. Bridko se motijo fašisti in njihovi zavezniki, če mislijo, da se bojimo njihovih psovok in groženj! Nismo še pozabili, da so vodili in čete naših partizanov skoraj golih rok razorozovali cele bataljone in polke Italijanov v NOBI Danes pa je naša pest še bolj trda kot v letih vojne! Nismo se ustrašili Sovjetske zveze, ne bomo poklekli niti pred fašisti iz Italije niti pred njihovimi zaščitniki!

Po vsem mestu so se razlegli glasni klici ogorčenih demonstrantov, ki so neprestano izražali svoj srd nad londonskim barantanjem. Z dolgotrajnim aplavzom sta bili nato sprejeti protestni resoluciji, namenjeni tovarišu Kardelju in vladama Velike Britanije in Amerike.

Novo mesto je tudi tokrat jasno in odločno povedalo: Ničesar brez naše vednosti! Ne bomo odnehali, dokler v Londonu ne prenehajo s sramotnim mešetarjenjem!

Zahteva Dolenjske:

Nehajte z barantanjem!

Vrsta protestnih zborovanj je bila v preteklem tednu skoraj po vseh večjih krajih. O demonstracijah proti londonskim mešetarjem poročajo tudi iz Gabrja, Dol. Toplice, St. Petra, Skočjana, Šmarjete, Dvora, St. Jerneja, Crnomlja, Metlike, Trebnja, Mokronoga in podobno. Povsod je sprejemalo ljudstvo protestna pisma, naslovljena vladam v Londonu, Washingtonu in Parizu, iz katerih diha naša enotna in odločna volja:

Nikdar več ne bodo trpeli naši bratje pod italijanskim fašizmom! Dovolj je bilo žrtve in gorja, dovolj smo prešli krvi v borbi proti skupnemu sovražniku! Če ste pozabili, kaj je čast, nismo pozabili mi, da smo Titovi partizani, ki so in bodo dokazali vsemu svetu, da jim je življenje v svobodi in neodvisnosti več kakor suženjsko priklanjanje pred zlatim telesom ali strahopetno poljubljanje škornjev nasilni kom! Ničesar nečemo, kar ni naše — ničesar več pa tudi ne bomo dali, kar je naš!

To je bil klic partizanske Dolenjske gospodi na Zapadu, ki je pozabila, da zapravlja zaupanje našega ljudstva in da z nasedenjem italijanskim zločincem-fašistom ter Vatikanu dejansko podpira diktatorje v Moskvi!

Taki smo bili, taki bomo ostali: kar je naše, nam je svetlo! Sveto pa naj bo tudi vsem drugim, ki želijo mir na svetu!

V NOVMEM MESTU JE POSTAVLJEN INICIATIVNI ODBOR DRUŠTVA PRIJATELJEV MLADINE

Po zgledu drugih mest in krajev v Sloveniji se tudi v Novem mestu snuje Društvo prijateljev mladine. Postavljen je iniciativni odbor, v katerem so posvetili delavci in zastopniki mnogih organizacij. Inicijativni odbor že dela. Sestavlja bo društvena pravila, vpljuje člane in pripravila vse potrebno za ustanovni občni zbor, ki bo predvidoma v maju. Za med pripravami za občni zbor bo organiziral nekaj kulturnih prireditev za mladino.

Namen Društva prijateljev mladine je nuditi mladini vso pomoč pri spoznavanju resnice, pomagati ji pri izobrazbi in izbiri poklica, sodelovati v vzgojnih ustanovah mladine in podobno. Društvo bo posvečalo posebno pozornost socialno in moralno ogroženim mladim. Zbiranje materialnih sredstev za letovanja, urejanje raznih izrišč, mladinskih domov in ustanov, bo prav tako med nalogami društva. Skratka društvo bo, kot to že pove njegov naslov, resnični prijatelj in svetovalec mladine v vsakem pogledu.

R.

Mogočna manifestacija Novega mesta

7000 demonstrantov obsoja londonska spletkarjenja

Potem, ko so v sredo protestirali proti najnovejšim zločinskih naklepom londonske konference prebivalci Bršlina in okolice, so se množice Novomeščancev zgrnile v četrtek zvečer na stadion v Kandiji, kjer se je zbralo blizu 3000 delavcev, vojakov, dijakov in meščancev, ki so z vzklikanjem izražali svoje nezadovoljstvo nad bivšimi zapadnimi zavezniki, ki paktirajo z italijanskimi hinavci v Londonu. Neprestano vzklikanje množice je komaj po četrtnem vzklikanju dopustilo začetek zborovanja. Prvi je govoril predsednik MLO Jože Udovc, za njim org. sekretar OK KPS Tone Pirč, nato pa zastopnik JLA major Jovovič. Vsi govorniki so obsojali italijanske zločince, ki prejemale namesto pravične kazni od naših bivših zaveznikov zdaj celo nagrade — in kakar bi to želeli diplomati za zelenimi mizami, spet na račun naše krvi.

»Fašisti si lahko samo polomijo zobe, kolikor jih jim je še ostalo izza let, ko so spoznali, kakšni borci smo Slovenci in Jugoslovanci!« so poudarjali govorniki, navdušena množica pa je tisočglasno vzklikala: Armada smo mi vsi če bo trebal Trst je naš! Življenje damo — Trsta ne damo!

Z dolgotrajnim aplavzom je bila sprejeta nato protestna resolucija, ki jo je prebral sekretar OF II terena Bogdan Vrančič. Zborovalci so jo poslali vladama Vel. Britanije in Amerike ter tovarišu Kardelju.

Eno največjih zborovanj v vrsti protestov Dolenjske proti izdajajočemu fašizmu pa je bilo v petek zvečer na novomeškem Glavnem trgu. Ze pred sedmo uro zvečer so začeli prihajati na trg delovni kolektivi z zastavami in transparenti. Dijaki novomeških šol so tokrat pokazali, da je naša mladina sestavni del borbene celote našega

ljudstva: s petjem, vzklikanjem parol in s transparenti so obšli vse novomeške ulice in ceste ter zvalili s svojo živahnostjo na trg marsikaterega Novomeščana, ki morda za demonstracijo prej še ni vedel. Vojaki, podoficirji in oficirji garnizije so se pomelali med vrste revolucionarnega Novega mesta ter skupno s prebivalstvom vzklikali tovarišu Titu, Partiji, naši vladi, večni enotnosti vseh naših narodov in bratškemu sožitju s Primorskimi Slovenci in Hrvatvi v Trstu in njegovi okolici.

Večtisočglava množica se je končno zšla na trg pred poslopje MLO, kjer je zvočnik oddajal partizanske in narodne pesmi. Med ljudstvom je vrel. Izkusili smo vso podlost fašizma in njegove zločine — zato je bil petkov protest veličastna manifestacija naše odločne volje, da bomo vedno in povsod znali ubraniti naše pravice tako, kakor smo si jih ustvarili v letih NOB.

Blizu 7000 navdušenih zborovalcev je med neprestanim vzklikanjem parol pozdravilo sekretarja MK KPS tovariša Miho Počrvina, ko je odprl zborovanje ter pozdravil množico. S prav takim prisrčnim aplavzom je bil sprejet drugi govornik — sekretar okrajnega komiteja KPS tov. Martin Zugelj, ki je nato v krajšem govoru opisal zločine fašistov na naših tleh ter dvoletnost zaveznikov, ki paktirajo z zločinci, namesto da bi jih obsojali kakor jih obsoja za prestano gorje vse pošteno človeštvo. Še močneje kakor prej so zadoneli klici:

»Življenje damo, Trsta ne damo! Tito, Trst Te čaka! Dol z Vatikanom, dol z njegovimi pajdašil! Svinec fašistom, ne pa naše zemlje!«

Ogorčeni klici so veljali tudi sramotni londonski konferenci, ki se norčuje iz naših žrtve. Večkrat prekinjenj za bučnimi ovacijami, namenjenimi to-

Franček Saje:

Belogardistični štajerski bataljon

konec julija je kaplan Urbanč s svojimi belogardističnimi sodelavci begal ljudi, da se morajo odločiti za vstop v belo gardo ali pa hiranje v italijanskem pregnanstvu. Šmihelski pismošča Stan-ko Kukevec je izprizil pred sodiščem:

»Luzar Martin. Hrib številka 7, mi je leta 1942 rekel, da mu ni več obstanka doma, da mu ne da sta miru Drab Pavel in kaplan (Urbanč — op. S. F.), da mora vstopiti v legijo, drugače mu bo doma vse pokončano. Kljub mojemu prigovarjanju, da naj ostane doma, tega ni storil.«⁶³

Grožnje z uničenjem domov in internacijo pa niso ostale le pri besedi. Zadnje dni julija ali prve dni avgusta so Italijani v dogovoru z belogardističnimi zavezniki priredili lov na kmete v stopiški fari. Arretirano ljudi so Italijani odvedli na Težko vodo. Tu je Pavel Drab, ki so ga ljudje imenovali »desna roka kaplana Urbanč«, došel, »kateri naj ostane in kateri mora iti v internacijo, kot je na sodni obravnavi zoper Draba povedal Alojz Stangelj iz Gotne vasi in druge priče.«⁶⁴ Dogodke na Težki vodi je obširneje opisal čevljar Ivan Kastelic z Dol. Težke vode št. 25:

»Ko so prišli Italijani leta 1942 in pobrali nas, so pripeljali k nam tudi Stopičano. Poklecali so gor na posvetovanje enega s pomigom roke in je hotel iti Stangelj, pa je oficir pokazal z roko, da

Stangelj ne. Nato je poklecal poimensko Draba. Drab je bil nato navzoč na posvetovanju...»

Po posvetovanju pa so šli Stopičani in Drab ter karabinerji domov, nam pa je italijanski oficir sporočil, da bomo šli v internacijo. Tam smo ostali samo še kako uro, nakar so nas odpeljali v Novo mesto čez St. Jošt. Nas je bilo odvedenih v internacijo 29.«⁶⁵

S tem se je kaplan Urbanč s svojimi sodelavci znebil najzavednejših partizanskih simpatizerjev in do kraja zastrašil farane, ki so videli, kako se uredničujejo njegove pretnje. V tej silni zmedenosti in stiski se je kaplanu Urbanču do 8. avgusta posrečilo nabrati 42 možkih za belo gardo. Med njimi pa je bilo le nekaj resničnih prostovoljcev, starih sodelavcev Štajerskega bataljona, ki so se ob njegovem razkrinkanju pred partizansko kaznijo zatekli na varno k Italijanom v Stopiče, kjer so spali kar v cerkvi. Zaradi prvega uspeha je Urbanč mislil, da bo čez dva dni lahko poslal »menda spet okrog 50«, kot je njegova sodelavka Ivanka Kavčičeva, učiteljica v Stopičah, 9. avgusta pisala kaplanu Babniku - Cirilu:

»Ciril! Prosim, sporoči Milanu (Kranjcu - op. S. F.), naj jutri zvečer zopet pride patrulja po naše fante. Jih bo menda spet okrog 50. Danes oz. večer jih je bilo 45. Seznan prinosem. Geslo: »oj ta soldaška sablja — ta bo meni svetla luč!« — kraj in ura kot zadnjč... Ivanka.«

Kaplan Babnik je urno izvršil naročilo, saj mu je kaplan Sinker - Radovan 10. avgusta med drugim odgovoril:

»Dragi Ciril! Zvečer pride v Crmošnjice (pri Težki vodi — op. S. F.) trojka ob 11. uri. Geslo: Oj ta vojaška sablja, ta bo meni svetla luč. Nezanesljivih ljudi ne sprejemamo, nekateri starci že silijo domov... Jutri pride patrula v Šmihel. Pravi sotre, mašin. olje, cigarete... čevlje...»

Rad bi zase šajkačo v plavem — kot hlače — s križem kot kurat, če mogoče. Pozdravi Radovan.«⁶⁷

Pričakovanje stopiških organizatorjev narodnega izdajstva je bilo sedaj močno pretirano, saj je 11. avgusta prišlo v belogardistična taborišča le 13 novincev, ki morda niti niso bili vsi s stopiškega konca. V naslednjih dneh pa ni bilo nikakega znatnejšega prirastka, da je številčno stanje precej časa bilo okrog 212 mož. Med temi pa so že bili tudi nezanesljivi, kot zvezo iz pisma, ki ga je kaplan Sinker-Radovan 11. avgusta poslal kaplanu Babniku-Cirilu:

»Dragi Ciril!... Danes je prišlo 13 fantov... Doslej smo dobili par negotovih. Milan (Kranjcu — op. S. F.) ponovno prosi: samo gotove, zanesljive, stare do 35 let. Za dosedanje prosi opomb... Nas je doslej 212. Guštinov oče je včeraj šel v Mokro polje. Bo delal na terenu...«⁶⁸

Kaplan Urbanč Dinko je v naslednjih dneh našel le še enega prostovoljca, kot je 11. avgusta pisal kaplanu Babniku: »Božič Jože z Igljenka bi rad prišel v vaš tabor. Bil je pri prvem oddelku, ki je razpadel...« In 13. avgusta ob 14. uri je kaplanu Babniku sporočil:

⁶³ Ivo Pirkočič, Belogardizem (rokopis), stran 129 do 136.
⁶⁴ Originalno pismo v Babnikovem arhivu.

⁶⁵ Sodni spis zoper Draba, okrož. sod. v Novem mestu, Ko 85/147/2.
⁶⁶ Prav tam, listine št. 6, 15 in 17.

⁶⁷ Prav tam, str. 26.
⁶⁸ Original v arhivu kaplana Babnika.

⁶⁷ Isto.
⁶⁸ Isto.

Politično vzgojno delo - temeljna naloga frontnih organizacij

MARTIN ZUGELJ

Osvobodilna fronta je dosegala med narodnoosvobodilno vojno take uspehe predvsem zato, ker se je borila za vsakega človeka, ker je znala najti pot do človeka brez oziranj na to, če se je nahajal ali v sovražni postojanki, njeni bližini ali pa v še tako oddaljeni vasi. Aktivisti OF so delali povsod, kjer so se zbirali ljudje - v raznih društvih, organizacijah, tovarnah, šolah itd. Kot močno sredstvo za pridobivanje množic je služila partijska ali frontna literatura in dobre knjige. Naši aktivisti, ki so delali na terenu in se borili za ljudi, so dajali vse od sebe. Mnogi so žrtvovali pri tem tudi svoja življenja, vendar pa OF s tem ni slabela, ampak je nasprotno postajala vsak dan močnejša. Postala je nepremagljiva sila. Njene borbene enote - partizani - so tokle sovražnika na vsakem koraku. Za OF in njene borbe nobena naloga ni bila nikdar pretežka. Tako jo je učila in jo vodila Komunistična partija, ki si je ustvarila ogromen vpliv pri ljudskih množicah že zdavnaj pred ustanovitvijo Osvobodilne fronte. Po goji za zmago je bil: pridobiti ljudstvo na svojo stran.

Revolucionarnost naše Partije in njeni jasni pogledi v bodočnost so prežemali ogromno večino našega ljudstva, ki se je prav zaradi te odkritosti in jasne poti oklepalo svoje Partije in OF. Ljudstvo je videlo, da edino Komunistična partija zastopa njegove interese - in se v tem ni zmotilo. Pod vodstvom Komunistične partije so naši narodi prvič v zgodovini izbojevali eno izmed največjih zmag. Na Dolenjskem ni mesta in ne vasi, kjer ne bi bilo bojev in bitk za svobodo. Te borbe so še v živem spominu naših ljudi, posebno pa naših borcev.

Osvobodilna fronta je delala povsod in potegnila vidne črte med vsem, kar je bilo nezdravega in ljudstvu sovražno razpoloženega. Sovražniki pa so hoteli izkoristiti zaostalost ljudi za borbo proti OF. Taki sovražniki so postali izdajalci in sodelavci okupatorja; z njim vred pa bili tudi pokončani.

Po vojni je imela OF velike uspehe pri izgradnji in obnovi opustošene domovine, pri izgradnji ljudske oblasti, kulturnoprosvetnem delu, fizikulturi, razvijanju združništva, komunalni dejavnosti itd. OF je znala aktivizirati svoje članstvo za prostovoljna dela pri gradnji združnih domov, vaških potov in cest, napajališč, elektrifikacije vasi, pri gradnji raznih drugih objektov, kar vse je šlo v korist skupnosti.

Upravičeno lahko trdimo, da se je OF pečala z gospodarskimi, prosvetnimi in drugimi nalogami. Pri vsem tem delu pa se je v veliki meri zanemarljivo politično vzgojno delo. Nezapovedljivo stanje v razvoju našega kmečkega združništva in njegovih osnovnih gospodarskih oblik - splošnih kmetijskih združenj - nam to v novomeškem okraju potrjuje. Mislim, da je to glavna slabost Osvobodilne fronte na Dolenjskem. Politično vzgojno delo je bilo pogoj za vse akcije, ki jih je uresničevala OF v letih NOB - zato pa so bili tudi uspehi vsega tega dela vedno vnaprej zagotovljeni. Prav to velja tudi danes. Nekatere organizacije OF so začele pravilno s politično vzgojnim delom; tam so se hitro pokazali tudi uspehi. Ostale organizacije OF se stri-

MARTIN ZUGELJ

čale dovolj paznje, razen organizacij v Novem mestu, St. Jerneju in Dol. Toplicah.

Člani OF se vključujejo v kulturnoprosvetna društva. Ta društva razen nekaterih izjem dobro delujejo; za njihovo delo je na vseh ogromno zanimanja, polna udeležba na vseh prireditvah kaže, kako potrebna so. Navzlic tem dobrim ugotovitvam pa se še vedno pojavlja, da prihajajo društva na odre z igrami, ki nimajo ničesar skupnega z vzgojo, ki celo kvarno vplivajo na vzgajanje ljudstva kot smo na primer imeli pojave v Ajdovcu, Smihelu pri Novem mestu in še v nekaterih krajih, pa tudi v samem Novem mestu izbira ni vedno posrečena.

Podobne slabosti se pojavljajo tudi v ostalih društvih. Gasilska organizacija je zajela v svoje vrste že velik krog ljudi in postala množična, vendar pa v njej ni dovolj borbe proti stari miselnosti. Tudi tu se pojavlja mnenje, da nima gasilstvo nič skupnega s politiko.

Udeležba mladine in odraslih v fizikulturnih organizacijah je v Novem mestu zelo slaba, še slabše pa je na vasi. Vse to mora OF videti in odločno popravljati dosežanje pomanjkljivosti. Fronta se mora boriti, da se bo naša mladina vzgajala vsestransko, politično, strokovno, telesno in kulturno. Le tako bomo preprečili podleganje mladine raznim tujim vplivom.

Res je, da politično delo ni lahko, je pa toliko bolj važno. Organizacije

OF morajo vedeti, da imamo danes za tako delo vse pogoje in se nam ni treba bati sovražnih bunkerjev niti izdajalcev. Vzgojna sredstva so v rokah OF, treba jih je samo pravilno uporabljati.

Zavedati se moramo, da naši sovražniki izkoriščajo naše slabosti in se poslužujejo vseh oblik dela, samo da bi odtegnili mladino in ostale ljudi od prave vzgoje, ki jo lahko nudita samo OF in Komunistična partija. Najaktivnejši sovražnik danes je - kakor je bil tudi med vojno - reakcionarni del klera, ki misli in želi, da bi ljudstvo pozabilo na njegovo početje v letih NOB. Prav zato je potrebno, da organizacije OF povečajo politično vzgojnemu delu mnogo več pažnje, kot so jo doslej. Aktivisti OF si morajo vzeti za vzor aktiviste-borce iz narodnoosvobodilne borbe. Ustvarjati morajo pravilne odnose do ljudi ter skrbeti za njihovo vzgojo. Posebno skrb za vzgojo morajo imeti občinski odbori OF, ki se morajo poglobljati v zelo pestro problematiko svojih občin in vasi. Člani občinskih odborov OF naj se usposobijo, da bodo lahko nudili čim večjo pomoč vaškim odborom OF, pri tem pa naj iščejo izdatno pomoč tudi pri Okrajnem odboru OF.

Samo s takim, vsestransko poglobljenim politično vzgojnim delom bodo lahko frontni aktivisti in člani OF imeli uspeh med ljudmi v organizacijah, društvih in povsod tam, kjer živijo in delajo naši ljudje.

Ob prazniku Osvobodilne fronte na Kočevskem

JOŽE KLARIČ

dajalska bela garda ni mogla ničesar opraviti.

V vseh letih po osvoboditvi so pokazali frontovci našega okraja ogromno požrtvovalnost in borbenost v premagovanju hudih posledic italijanske in nemške okupacije. Rane, ki so nam jih

JOŽE KLARIČ

zadali fašisti, še danes niso zaceljene, saj so nam samo Italijani do tal požgali 92 vasi s 5645 hišami in gospodarskimi poslopji. Med drugim je delovni človek našega okraja po vojni na primer samo za obnovo porušene Kočevske žrtvoval dva in pol milijona delovnih ur. V lanskem šestmesečnem tekmovanju so napravili naši frontovci 50.000 delovnih ur prostovoljnega dela. V eni sami nedelji je šlo iz Kočevja 200 vagonov, iz Ribnice pa 160 vagonov s prostovoljnimi delom pripeljanih in na vlak naloženih drv in raznega lesa. Vso svojo predačnost in veliko zaupanje v OF in svojo Partijo so pokazali naši ljudje pri volitvah, saj so se vedno izkazali s 97- do 99-odstotno udeležbo.

Letos praznujemo 27. april v času,

ko italijanski fašisti v povezavi z Iredentisti, informbirojevci in papeževimi hlapi ponovno stegujejo svoje grabeljive kremplje po naši zemlji. Zato se moramo ob praznovanju enajste obletnice ustanovitve OF še tesneje združiti v naši Fronti, čvrsto povezani z vsemi bratskimi narodi Titove Jugoslavije, pod vodstvom Komunistične partije s tovarišem Titom in Mihom Marinkom na čelu.

Vsem razbijačem enotnosti jugoslovanskih narodov in zaviračem graditve socializma pa velja naš najodločnejši boj. Tistim, ki se v Londonu pogajajo o naši zemlji, pa sporočamo v imenu vsega prebivalstva kočevskega okraja in v imenu 1440 naših žrtev italijanskega fašizma:

»Nehajte s prodajo tujega blaga! Ako ste že kramarji, prodajte svoje blago, ne pa našega!«

Naj živi 27. april, praznik Osvobodilne fronte!

Zivel frontovci kočevskega okraja!

V KOČEVJU JE USTANOVljen OKRAJNI ODBOR ZDRUŽENJA REZERVNIH OFICIRJEN

Nad 60 delegatov krajevnih združenj iz Kočevja, Kolpaške doline, Ribnice, Sotškega, Loškega potoka in drugod se je sestalo v nedeljo 13. aprila v Kočevju, kjer so izvolili Okrajni odbor združenja rezervnih oficirjev. Na zboru je bil poleg zastopnikov JLA in oblasti tudi odposlanec Republiškega združenja, rezervni podpolkovnik tov. Potočnik. O pomenu združenja rezervnih oficirjev je govoril rezervni kapetan tov. Nace Karčnik. Njegova beseda je dopolnil tovariš Potočnik, ki je zbor pozdravil tudi v imenu Republiškega odbora. Govorniki so poudarili, kako nujno je treba zgraditi pravi lik rezervnega oficirja, ki mora biti nosilec pravilne linije na vseh področjih. On mora biti na čelu borcev, imeti mora vpliv na svojo okolico. Naloga rezervnega oficirja so obširni program dela pa zelo pester. On se mora kot zvesti borce boriti za socialistično izgradnjo naše zemlje, čuvati mora pridobitve NOB, boriti se mora proti vsem notranjim in zunanjim sovražnikom.

Za strokovno izobrazbo je bila izvoljena komisija, ki bo izdelala delovni in učni načrt za tekoče leto. Za 15. maj letos je predviden velik manever, na katerem bodo sodelovali tudi edince predvojske vzgoje člani ZB, ljudske tehnike, PLZ, Rdečega križa in dr.

Z zboru je bil poslana pozdravna resolucija vrhovnemu komandantu naših vojsk, Titu in Republiškemu odboru Zveze borcev.

Za delegata na zboru Zveznega združenja v Beogradu je bil izvoljen rezervni kapetan tov. Pavle Marinšek.

Splošna kmetijska zadruga Birčna vas

s trgovino, lesnim odsekom in zadržno ekonomijo

čestita ob prazniku dela, 1. maju vsem delovnim kolektivom Dolenjske

JOŽE ZUPANČIČ

Začetek partizanstva v letu 1941 na Frati pri Ajdovcu

SPOMINI PO ZAPISKIH V DNEVNIKU

Maks Henigman, Jože Slak in Rudolf Zupanc. Vprašali so me, če bi lahko prišli do mene, in odgovoril sem, da lahko, samo tajno, da bomo vedeli samo mi štirje in Zunger, drugi ne smejo vedeti za to, ker jaz vsem ne zaupam, čeprav so vmes še nekateri zanesljivi. Jože Zupančič se ni zmotil. Izmed vseh ostalih sta bila le še dva dobra in zanesljiva, in to Stefan Iskra iz Ajdovca in Anton Zaletelj iz Sel.

Frata je logarska kočja sredi gozda na čisto samotnem kraju, od najbližje vasi oddaljena približno pol ure. Okrog hiše majhna njivica in vrt, okrog vrta pa so rastle smreke in bukke. V tej hiši sem živel popolnoma sam kot logar in lovec.

22. junija 1941 je napadla Nemčija Sovjetsko zvezo. 24. junija 1941 zvečer pa je že prišel v Frato Maks Henigman, od druge strani nekemu neznanec, oborožen s pištolo in opasačem, ki se mi je predstavil: Ivan Bartol, tam nekje iz Ločne, delavec v Poverni tovarni v Novem mestu. Javil je, da je že našel logor in postavil šotor ter pripravil ležišče pri nekem studencu. Takoj sem ga opozoril, da tam ne bo varno in sigurno, da se bodo izdali. Gozni delavci pridejo po vodo. Tu je zaposlenih več ljudi, tu so drvarji, ogljarji, cestarji, vozniki in tudi ljudje iz okolice. Zato sem Ivana in Maksa opozoril, naj gre-

sta tja samo po svoje stvari in prideta k meni, kjer bosta do nadaljnjega bolj varna. To sta tudi storila. Sla sta spat na seno na majhnem kozolcu in sta spala do drugega večera. Zjutraj, ko sem odšel na službeno pot, sem ju vprašal, če sta kaj lačna in če hočeta jesti. Odgovorila sta mi, da imata hrano sama, jaz pa naj vse dobro pregledam, nadzorujem ter pozivem za novice. Sedva sem tudi to storil. Rekel sem jima, da za Italijane ne bom delal drugega kakor škodo, ker poznam Italijane še iz prve svetovne vojne in zasledujem, kaj delajo te svinje z našimi brati Primorci, z Bidovcem in drugimi tovariši. Takrat sem izjavil, da bom delal samo za KP in OF, po čemer sem ves čas hrepenel.

Kar srce mi je zaigralo, ko smo prišli skupaj s tovariši. Če oni ne bi prišli k meni, bi šel jaz k njim. Prvi dan so prebili pri meni; ko sem zvečer v mraku prišel domov in jih poklical: »Halo, fantje, v redu,« sta takoj prišla Maks in Ivan s kozolca in smo se razgovarjali o novicah. In že je od drugega vogala iz lesene šupe iz sena prilezel s palico v roki in z očali Jože Slak. Pričeli smo se razgovarjati, kdaj je kateri prišel. Jože je rekel, da je prišel že zjutraj in da ga je pripeljal Zunger, »sam ne bi nikoli našel te hiše,« se je zasmel.

Kar srce mi je zaigralo, ko smo prišli skupaj s tovariši. Če oni ne bi prišli k meni, bi šel jaz k njim. Prvi dan so prebili pri meni; ko sem zvečer v mraku prišel domov in jih poklical: »Halo, fantje, v redu,« sta takoj prišla Maks in Ivan s kozolca in smo se razgovarjali o novicah. In že je od drugega vogala iz lesene šupe iz sena prilezel s palico v roki in z očali Jože Slak. Pričeli smo se razgovarjati, kdaj je kateri prišel. Jože je rekel, da je prišel že zjutraj in da ga je pripeljal Zunger, »sam ne bi nikoli našel te hiše,« se je zasmel.

»Vidiš, Zupančič, ta hiša je ravno

za nas, to je dobro, da ni kakšen hudič, ki ne bi bil zanesljiv, dobro, da si tukaj!«

Odgovoril sem mu: »Ze ono svetovno vojno sem želel, da bi prišlo do tega, pa je šele sedel, potem upam, da se razumemo.«

Ko smo se pogovorili, smo šli v kuhinjo in si napravili večerjo. Oddelili smo vsakemu svoj posel, eden je bil kuhar, drugi je prinesel drva in tako smo prvič skupaj večerjali in politizirali ter si razdelili delo. Podnevi bomo spali, ponoči gremo organizirati in pripravljati orožje. Jaz sem jim oddelil delo. Kuhar ima na razpolago lonce, mast, na njivi je krompir, kar je pri hiši - je moje in vaše, tu smo vsi kakor eden. Ključ denemo v drugo stopnico za tram. Kadar kdo pride, gre lahko notri, da skuha za vse štiri, kdor pa bo doma, naj pazi, da bodo vrata stalno zaklenjena, da ga kdo ne opazi. Ako bo kdo klical, se ne sme nihče oglašati, če bom jaz doma. Če bo kdo prišel, ga zaprite v malo sobo, sem rekel fantom.

Prva odredba in služba je bila: Jože Slak mora proti Rdečemu kalu in Ostremu vrhu, da organizira vse potrebno za svoj sektor.

Druga odredba: Maks Henigman jo mahne v Sotesko in v Polje. Tam je imel sestanek pri Ivanu Piceljnu iz Gor.

Polja, pa za Podhosto, Meniško vas, Obrh, Podturn, Loško vas.

Tretja odredba: Ivan Bartol iz Ločne je imel Prečno, Dol. Stražo, vezo z Novim mestom z Niko Šilhom in z Zanom Moretom.

Četrta odredba: Zupančič Jože ima Gorško vas in Globodol. Grč vrh in delavce, ki so bili zaposleni v mojem službenem revirju Brezova reber.

To je bilo prva dva dni do druge razdelitve. Tretji večer sva jo mahnila z Maksom Henigmanom proti Gorški vasi skozi temni gozd, tako da sem ga moral večji del voditi za roko, ker je bila deževna in temna noč. Med potjo sva se razgovarjala, kako naj ga predstavim, da bi prišla v lepše pogovore. Ker je bil on čevljarski mojster, bova rekla, da ima veliko parov čevljev v zalogi in usnja za izdelavo in da mora to oddati, da mu okupatorji ne zaplenijo. Zato bo to dal za Osvobodilno fronto. Ko sva stopila v hišo, se je vse razveselilo, dekleta, mama in Janez. Mati je zašepetala Tilki na uho: kdo je to? Tilka odgovori materi: saj veste, če je z Jožetom Zupančičem. ne more biti slab, ker tudi njega poznate, kakšen je.

Začeli smo od čevljev in so kar pristali na to. Maks vzame kos papirja, ga izreže in pomehi za vsa tri dekleta po en par čevljev. Rekel je, da jih bo v kratkem napravil in Zupančič jih bo spravil do njih. Mati je odgovorila: »Kaj pa bo, če ne bo denarja, da bi takoj plačali, ker imamo sedaj malo denarja, smo ga porabili za bolnišnico in za četov pogreb.«

(Nadaljevanje sledi)

Nekaj spominov na ustanovitev in razvoj OF v Novem mestu v letu 1941

MARIJAN VIVODA

Komaj 14 dni po prihodu fašističnih osvajačev se je v Ljubljani na podlagi direktiv KPJ in na pobudo KPS ustanovila Osvobodilna fronta slovenskega naroda, ki je v kratkem času prerasla v vseljudoško gibanje za osvoboditev slovenskega naroda. Prvi dni meseca maja 1941 sta se pojavila v Novem mestu prva številka »Slovenskega poročevalca« in proglas CK KPS, ki je pozival vse Slovence v skupno borbo proti nemškim, italijanskim in madžarskim imperialistom.

V Novem mestu in okolici je bil čas od začetka maja 1941 do 22. junija 1941 izpolnjen s politično, organizacijsko in mobilizacijsko pripravo za oboroženo vstajo. V Novem mestu in po vseh večjih vaseh so se organizirali terenski in vaški odbori OF. Med prvimi organizatorji OF v novomeškem okrožju so bili Dušan Jereb, dr. Franc Hočevar, Niko Šilih in Zan More. Še večji zamah je dobila OF potem, ko je fašistična Nemčija dne 22. junija napadla Sovjetsko zvezo in ko je CK KPS izdal poziv na neposredno oboroženo vstajo proti fašističnim osvajačem. Tega dne dopoldne so kurirji, poslani iz Novega mesta, odnesli v vse kraje novomeškega okrožja direktivo, da se takoj preide na oboroženo akcijo. V noči od 22. na 23. junij je bil v okolici Novega mesta izvedena večja akcija rezanja okupatorjevih telefonskih zvez in trošenja ilegalne literature in letakov. Na teren so odšli prvi partizani, a terenski in rajonski odbori so se začeli organizacijsko utrjevati. V drugi polovici julija smo se sestali v Mrmorjevi hiši na Ljubljanski cesti s predstavniki rajonskih odborov iz vsega okrožja in ugotovili, da so podani vsi pogoji, da OF organizacijsko in politično zajame ogromno večino prebivalstva Dolenjske. Zaradi tega se je konec julija razširil okrožni odbor OF. Sekretar okrožnega odbora je bil Dolf Medvešek, a člani Dušan Jereb, Marjan Vivoda, Zan More, Fani Košir in pozneje tudi Lado Ambrožič.

V Novem mestu je imela OF več vrst organizacijskih prijemov. Studentje, ki so bili tedaj na počitnicah, so se v septembru takoj povežali v Ljubljani in univerzitetso OF. V mestu je bila posebno aktivna mladinska OF pod vodstvom SKOJ-a; imela je močne organizacije v gimnaziji in med delavsko mladino. Železničarji, ki so bili sprva vezani na mestno organizacijo OF, so bili pozneje preko železniškega odbora OF povezani direktno z Ljubljano. Jedro OF v Novem mestu so bili terenski odbori OF v uradih in delavnicah. Taksi odbori so bili v gimnaziji, meščanski in ljudski šoli, na sodišču, na davkariji (skupaj s finančno kontrolo), na občini, v Povhovl tovarni in v Keramiki, med trgovskimi uslužbenci, med uslužbenci gradbene stroke in cestarji, med bivšimi oficirji itd. Antifašistične so bile organizirane v večih posebnih terenskih odborih, ostali pripadniki OF pa so bili zajeti v uličnih odborih. Značilno za vse te odbore je bilo dejstvo, da so bili v njih organizirani oni, ki so bili v stari Jugoslaviji različno politično orientirani, ki pa so bili sedaj pripravljeni dejansko posvetiti vse svoje sile akciji osvoboditve slovenskega naroda. Vsak član odbora OF je imel nalogo aktivno širiti ideje OF, redno plačevati narodni davek, čitati in razširjati »Slovenski poročevalca«. Člana OF je odlikovala velika disciplina. Sestanki vseh članov odborov OF so bili redno vsak teden; na njih je v večini primerov bil navzoč delegat mestnega ali pa okrožnega odbora OF, ki je bil orisal politično situacijo in prenesel najpomembnejše direktive. Vseh odborov OF je bilo v Novem mestu konec decembra 1941 okrog trideset.

Okrožni odbor OF, ki je stal na čelu osvobodilnega gibanja v tem delu Dolenjske, je imel redne tedenske zveze z IO OF v Ljubljani, od koder je do-

bival navodila za nadaljnje akcije. Predstavniki okrožnega odbora OF Dušan Jereb se je udeležil 16. septembra 1941 Vrhovnega plenuma OF v Ljubljani. Novembra 1941 se je okrožni odbor reorganiziral in v novem sestavu (Vinko Paderšič, Marjan Vivoda in Lado Ambrožič) posvetil svojo glavno pozornost širjenju in utrjevanju organizacij OF na ozemlju vsega okrožja. Okrožje je bilo tedaj razdeljeno na 9 rajonov, katere so vodili sekretarji rajonskih odborov, in sicer: Novo mesto (Vivoda), desni breg (Medvešek), Novo mesto, levni breg (Košir), Straža-Topolice (Ravbar in Venturini), Žužemberk (dr. Znidaršič), Mirna peč (Mara Rupena), Trebnje (Ruprecht), Mokronog (Nace Majcen in Martina Kovčič) in St. Jernej (Bajc in Pirkovič). Konec decembra 1941 je prevzel vodstvo okrožnega odbora OF v Novem mestu tedanji sekretar okrožnega komiteja Partije tov. Viktor Avbelj-Rudi, ki je ilegalno živel v Novem mestu. V istem času se je sestal v pisarni odvetnika dr. Grosa širši plenum okrožnega odbora OF, na katerem so sekretarji rajonskih odborov OF podali poročilo o političnem in organizacijskem položaju na njihovem terenu. Na plenumu je bil navzoč kot delegat IOOF tov. Jože Rus, ki je prečital pismo Vrhovnega štaba narodno-osvobodilnih partizanskih oddelkov Jugoslavije z dne 17. novembra 1941, v katerem se razkrinka Draža Mihalović kot izdajalec in sodelavec Nemcev in Nediča.

Poleg organizacij OF so bile organizirane v Novem mestu in po skoraj vseh vaseh okrožja enote Narodne za-

Marjan Vivoda, sekretar MOOF v Novem mestu v letu 1941

ščite. V samem Novem mestu je obstajal konec 1941 bataljon NZ, ki je imel tri čete po dva do tri voda. Narodna zaščita je bila mobilizacijski rezervar za partizane. Število zaščitnikov je stalno rastle, tako da jih je bilo konec 1941 skoraj 400. V okviru teh enot so se vršile pod vojaško disciplino razne vaje in akcije. V mestu je obstajala tudi Varnostna obveščevalna služba (VOS), ki je zbirala podatke o sovražniku in o onih maloštevilnih narodnih izdajalcih, ki so se, pritisnjeni s poletom OF začasno poskrili in se pripravljali na svojo bodočo izdajalsko vlogo. Njihova aktivnost se je posebno občutila po vrnitvi advokata Webleta iz ujetništva. Pri njem se je skrivaj bivil advokatski pripravnik dr. Benedičič, katerega je poslala bela garda iz Ljubljane, da bi pokušal skupaj z katehetom Wolbankom in kanonikom Kekom paralizirati akcijo OF. Tudi poznejši plavogradisti so pošiljali svoje delegate v Novo mesto, med njimi bivšega oficirja Debeljaka in privatnega uradnika Bežeka. Slednja dva sta predvsem hotela vplivati na vodstvo Sokolske župe v Novem mestu, katere se je, z izjemo advokata dr. Režka in Trošta, izjavila za aktivno sodelovanje v OF. Toda vsi ti izdajalci niso imeli nobenega uspeha spritno strnjivosti vrst Osvobodilne fronte.

Poseben pomen za širjenje idej osvobodilne borbe je imel »Slovenski poročevalca«. Do avgusta 1941 smo dobivali »Slovenskega poročevalca« s posredovanjem železničarjev direktno iz Ljubljane, konec avgusta pa se je ustanovila

v Novem mestu okrožna tehnika v za-konspiriranih prostorih hotela »Metro-pole«, v kateri so delali tov. Ljuban Jakša, Ciril Polajnar in Marijeta Vašič. Vsak petek dopoldne je prinesel poseben kurir iz Ljubljane besedilo ljublj. izdaje »Slovenskega poročevalca« in redno vsako soboto dopoldne so kurirji raznesli novomeško izdajo, katere se je razmnožila preko noči, v vse rajone novomeškega okrožja. Papir in tiskarsko barvo so dobavljali trgovci Vinko Kos ali pa naši člani iz posameznih uradov (n. pr. sodni nadoficial Osolnik). V tehniko so se tiskali tudi razni letaki in druga ilegalna literatura.

V množični aktivnosti Novega mesta je imela velik delež mladinska organizacija OF. Ze poleti in zgodaj jeseni je odšlo večje število mladincev v partizane, ostali pa so najaktivnejše sodelovali v vseh akcijah, ki jih je vodila OF. Mladinci so vsak dan trošili razne letake in listke in pisali po zidovih parole in znake OF. Ko sta gimnazijski ravnatelj Dolenc in profesor Bajuk slišali mladince v fašistično organizacijo GILL in zahtevala od njih, da v šoli pozdravljajo s fašističnim pozdravom, so mladinci dali enoten odpor, ki se je pokazal posebno v začetku decembra, ko je bilo izključeno iz gimnazije okrog 150 dijakov.

(Nadaljevanje sledi.)

Nismo pozabili in nikdar ne bomo!

V teh prehodnih dneh, ko krvniki slovenskega naroda ponovno dvigajo glave, ko iztegujejo svoje okrvavljene roke po naši zemlji in lačajo zasloble pri tistih, ki so jim že v času narodnoosvobodilne borbe zvesto služili v svojem izdajalskem početju, so je v tisočih in tisočih slovenskih srcih spočela ena sama misel: »Tujega nečemo — svojega ne damo!« Zavedni slovenski otroci ponovno dviga svojo pest in ob spominu na grozo, ki jo je po ubogih domovih slovenske zemlje v dobo okupacije scjal tisočkrat preletel okupator, je pripravil ponovno zapustiti oglašje ter braniti meje naše svobodne domovine. Teško nam je. Kdo taji, da nam ni težko! A zakaj vse težave? Mar ne zato, ker nam je okupator s svojimi belimi pomagali požgal domove, ubjal otroke, žene, može in stare? Niso že zaceljena rane, ni se še posušila na črni zemlji prelita rdeča kri junakov in nedolžnih žrtve, že ponovno steguje fašizem krvave roke po naši zemlji. In kdo se veseli tega? Tisti, ki nikdar niso ljubili svojega ljudstva, čigar kruh jedo in čigar vino pijejo, ampak so se pripravljali zvesti s hudim ali Vatikanom, da bi ponovno obudili k življenju murlička, ki mu je ime: Klerikalna politika! In ker hudica ni, četudi ga vernikom slikajo v vsaj grozi razbolele fanatične domakljije, se vežejo z Vatikanom. Mi pa nismo pozabili in nikdar ne bomo, kaj sta počenjala v času okupacije, oprede fašizma!

Na moje željo me je obiskala na domu posestnica Karolina Jankovič s Krasnice, st. 6 in mi pripovedovala, kako je v času narodnoosvobodilne borbe izgubila edinega sina Tončka. Njeno pripovedovanje je bilo združeno z jokom ob spominu na mučniško smrt sina, ki je bil izdan in od belogardistov ubit pri Treh farah. Tako je pripovedoval: »Moja sin Tonček je odšel v partizane in 1. februarja 1941 je torej prostovoljno in ni bil mobiliziran. Prijavil se je v Tomšičevo brigado, ki je imela takrat svoj položaj v Suhli krajini. Kot borec je sodeloval v raznih borbah. 16. marca 1941 leta je bil v Suhli krajini ranjen, in sicer ob bombardiranju. Ranjen je bil v levo roko. Prepeljali ga v bolnišnico na Rogu. Tamkaj je bil nekaj časa meseca, nato pa je odšel v Belokranjski odred. Ker za borbo ni bil več sposoben, je bil v terenski službi.

Kmalu ga je prišla tamjena roka ponovno boleli. Nameraval je oditi v partizansko bolnišnico na Suhor. Dogovoril se je s tov. Lužarjem Pavlom in tov. Križancom Antonom, da se bodo vsi tri sestali ob prvem mraku dnevnega dne v vas Otok, od koder bi skupaj odšli na Suhor. Kakor so se bili dogovorili, je na dogovorjeni dan moj sin odšel na Otok, kjer pa obeh tovarišev ni našel, ker sta istega dne zgodaj jutraj kot partizanska kurirja odšla na Hrvaško. Moj

V zvezi z izvajanjem novega zakona o reorganizaciji ljudskih odborov se morajo volitve ljudskih odborov občin in mestnih odborov izvršiti najpozneje v 10 dneh po uveljavitvi tega zakona. Novi ljudski odbor občine in mestne občine šteje od 11 do 35 odbornikov, število odbornikov pa se določi glede na število prebivalcev občine oziroma mestne občine, glede na njen obseg in glede na posebne krajevne razmere.

- 1. ZAGRADEC (ves dosedanj KLO Zagradec in KLO Ambrus) — 23. aprila 1932 ob 15. uri.
- 2. VELIKI GABER (ves dosedanj KLO Vel. Gaber in del Primskovega) — 26. aprila ob 8. uri.
- 3. MIRNA PEČ (dosedanj KLO Mirna peč, St. Jurje, Globodol in Karteljevo) — 28. aprila ob 8. uri.
- 4. TREBNJE (dosedanj KLO Trebnje Dol, Nemška vas in del Čateša) — 26. aprila ob 8. uri.
- 5. STRAŽA (dosedanj KLO Straža) — 29. aprila ob 15. uri.
- 6. ST. JERNEJ (dosedanj KLO St. Jernej, Zameško, Smarje, Orehovica, Gradišče, veščil del KLO Prekopa) — 30. aprila ob 9. uri.
- 7. GORNA VAS (dosedanj KLO Podgrađ, Dolž, Stopiče, Smihel pri Novem mestu in del KLO Smolenja vas) — 30. aprila ob 9. uri.
- 8. SELA HINJE (dosedanj KLO Sela Hinje in KLO Ratje) — 3. maja ob 9. uri.
- 9. ŽUŽEMBERK (dosedanj KLO Žužemberk, Smihel pri Žužemberku in Sela-Sumberk) — 3. maja ob 9. uri.
- 10. DOL. TOPOLICE (dosedanj KLO Dol. Toplice, Podturen, Uršna sela) — 3. maja ob 9. uri.

- 11. DVOR (dosedanj KLO Dvor in Ajdovec) — 3. maja ob 9. uri.
- 12. MOKRONOG (dosedanj KLO Mokronog in del Bistrice) — 3. maja ob 9. uri.
- 13. TREBELNO (dosedanj KLO Trebelno, Črešnjica in Mirna vas) — 3. maja ob 9. uri.
- 14. SMARJETA (dosedanj KLO Smarjete del Bele cerkve in Zbure) — 4. maja ob 9. uri.
- 15. SKOČJAN (dosedanj KLO Skočjan, Zagrad, Dobrava, del Bele cerkve in del Zbur) — 4. maja ob 9. uri.
- 16. ST. RUPERT (dosedanj KLO St. Rupert del St. Lovreca nad St. Rupertom, del Bistrice) — 4. maja ob 9. uri.
- 17. MIRNA (dosedanj KLO Mirna) — 4. maja ob 9. uri.
- 18. DOBRNIČ (dosedanj KLO Dobrnjč) — 4. maja ob 8. uri.
- 19. PREČNA (dosedanj KLO Prečna, Kamence) — 6. maja ob 9. uri.
- 20. BRUNČICE (dosedanj KLO Brunčice, del Smojnec vasi in Gabrje) — 6. maja ob 9. uri.
- 21. VELIKA LOKA (dosedanj KLO Vel. Loka, St. Lovrenc, del Primskovega in del Čateša) — 6. maja ob 9. uri.
- 22. TRSKA GORA (dosedanj KLO Ločana in Otočec — bivši St. Peter — a sedežem v Otočcu) — 6. maja ob 9. uri.
- 23. NOVO MESTO (sedanj KLO Novo mesto) — 10. maja ob 9. uri.

Prva seja občinskega ljudskega odbora, na kateri bi izvoljen predsednik občine in svet občine, ljud. odbora, se bo vršila takoj po izvolitvi odbora.

Z dnemv zasedanja občinskega ljudskega odbora prenehajo poslovovati dosedanj Krajevni ljudski odbori.

Predsednik OLO Novo mesto Martin Zugelj, l. r.

Tajnik OLO Novo mesto Zvone Perc, l. r.

sin jih je čakal ves dan in še naslednji dan. Ves čas je bil na Otoku skrit pri aktivistih. Tov. Cajnar ga je skrnil v klet, ker so istega dne zvečer prišli v vas fašisti. Fašistična patrulja je kmalu odšla, sin Tonček pa je še naslednji dan ostal na Otoku in čakal tovarišev. Drugi dan sta prišli na Otok aktivisti Slava in Metlika in Jelenič Katica s Suhorja. Iz Gradca se jima je kmalu pridružil tov. Malešič Mimica. Dogovorjeno je bilo namreč, da bo drugi dan zvečer na Otoku sestanek članov OF. Ta sestanek je bil sklican pri Cajnarjevih. Ker je bil sin Tonček že tamkaj, se je sestanka udeležil tudi on. Medtem sta se vrnila na Otok tovariša Križan in Lužar. Po končanem sestanku so bili vsi skupaj namenjeni do partizanske bolnišnice na Suhorju. Toda istega dne je bil moj sin Tonček že tudi izdan in prijavljen v Metliki, da se skriva na Otoku. Kdo ga je izdal, je še danes neznano. Ko je šla skupina omenjenih tovarišev z mojim sinom drugega dne zvečer z Otoka proti Suhorju, so v bližini Vancanove hiše na Otoku našli na kakih dvajset belogardistov, ki so že šli po sina. Bilo je temno. In na klet belogardistov: »Kdo je?« — »Naši, misleč, da so partizani zaklicali: »Partizani!«

Belogardisti so pričeli streljati. Aktivistke so zletela nazaj proti vasi, skočile v begu v Kolpe, preplavale roko ter našle na Hrvaško. Moj sin in Lužar Pavle pa sta se hotela umakniti v smeri vasi Zemelj. Že v toku pa je moj sin spoznal, da teče za njim tudi Jelenič Katica. Lužar je bil urnejši in je ušel, moj sin in Katica pa sta se skrila v grmovje ob Kolpi. Ko se je zdanilo, so belogardisti našli sina in ga zvezanega ter vsega pretepenega odpeljali v Metliko. Na poti v Metliko so se ustavili v Križevski vasi. Tamkaj so sina ponovno pretepli in pljuvali vanj, nekateri gadje iz gnezda bele garde v Križevski vasi pa so ga bili, da je krvavel tudi iz ust.

Slava Fir je na begu preko Kolpe izgubil aktivno revolverjem in raznimi speli. Belogardisti, ki so aktivno našli, so obtožili sina, da je aktivka njegova last in da so spisal in revolver njegov. Firovi Slavi, ki jim je srečno ušla, so grozili, da jo bodo že dobili in jo na bajonetih odnesli v Metliko.

V Metliki je bil sin zaprt od četrta 12. avgusta dalje. 13. avgusta sem odšla v Metliko in mu nesla nekaj hrane in perila. Nisem ga videla niti mi niso pustili, da bi oddala zavoje, ki je bil namerjen njemu. V soboto 14. avgusta zvečer so ga odpeljali na Rosalnice v cerkev, kjer je bil od belogardistov mučen in naslednjega dne mučeniško ubit. Na pol živega so zakopali na pokopališču pri Treh farah. Z njim je bil metliški kaplan Modest Golja, ki je opisal mučenje mojega sina Tončka in njegovo zadnjo po v. Kolekdarju Družbe sv. Mohorja, letnik 1948, str. 93 in 94.

OBRAČUN SLOVENSKE VASI

Val ogorčenja, ki je zajel vse naše ljudi spritno poizkusa mešetarjenja z Trstom za našim hrbtom, je najbolj vzplamtel po mestih in vaseh, ki so v zadnji vojni okusila fašistični škorenj. »Mi smo žrtvovali vse za skupno zaveznisko stvar, zato imamo pravico zahtevati, da se brez nas ne rešuje nobeno vprašanje, ki zadeva naše ljudi!« tako povdarjajo te dni po vaseh pod Gorjanci, tako odmeva po stoterih vaseh, trgih in mestih v naši ožji in širši domovini. Da z nami ni prijeto češeni zobati, to so v zadnji vojni okusili številni poslanci rimske kulture, ki so pognojili našo sveto zemljo od Baške grape in Trnovskega gozda pa preko Jelenovega žleba, Doba, Suhe krajine, Zumberka, Bele krajine, Gorskega Kotara, Dalmacije in Črne gore. Pa tisti, ki smo jim poklonili življenje in jih še spremenili do meje, katerim smo pokazali našo slovansko prizanesljivost, ker smo bili prepričani, da jih je sramotni poraz za vedno rešil imperialističnega pohlepa, ali so že pozabili, kako je bilo? Če so oni pozabili, mi nismo in ne bomo nikoli!

Da, cena ki smo jo plačali za skupno stvar v borbi proti fašizmu, ni bila majhna, toda ta je tudi dokaz, da naših narodov ni mogoče zaslužniti! Poglejmo, koliko je prispevala in žrtvovala v zadnji vojni samo ena vas pod Gorjanci, vas Gabrje:

Do italijanske kapitulacije je stopilo v partizansko vojsko iz te vasi 138 mož in fantov, od tega jih je šlo že leta 1941 sedem. Vseh borcev je dala vas 182, od teh jih je padlo 49. 17 mož in fantov so Italijani odpeljali v internacijo, 13 se jih je vrnilo in so takoj stopili v vrste borcev, štiri pa so med povratkom domov ubili Nemci. Med trikratnim bombardiranjem vasi je bilo ubito 12 vaščanov, še več pa ranjenih. Ob vdoru so Nemci in belogardisti pobili v vasi 24 ljudi, od teh dva doma-

čma. Italijani in belogardisti so dvakrat požgali vasi in uničili 49 % vseh poslopjaj, 41 % poslopjaj pa je bilo poškodovanih pri bombardiranju, tako, da ni ostala nobena stavba cela. V jeseni 1942 je bilo tri četrte družin brez stanovanja in so se stiskali po zidanicah in hlevih. Kar niso fašisti in belogardisti uničili s požigom in bombardiranjem, so uničili s topovskim obstreljevanjem, saj je bila vas deležna takega blagoslova šestnajstkrat! Koliko so žrtvovali vaščani za našo vojsko: ob vsaki priliki, o tem bi lahko napisali debelo knjigo.

To je davek samo ene slovenske vasi in takih je na stotine. Kdor misli, da smo vse to že pozabili, se hudo motil. Se so tu sledovi divjanja fašistične drhali vseh barv, še so družine brez strehe, še so rane sveže, toda prav te žrtve in napore so vse jugoslovanske narode združili v enoten, nepremagljiv zid proti vsem mešetarijem in pohlepnežem po naši zemlji. Mi si nismo priborili samo svobodo in nesami odločamo o svoji usodi, da se samo z nami lahko razgovarja o naših ljudeh in zemlji, nikakor pa ne za odvisnost, pač pa tudi pravico, da našim hrbtom. Smo za razgovor z vsakumor, ki se hoče z nami razgovarjati kot z enakopravnim sosedom, hoče imeti mir na svojih mejah, brez nas pa ni mogoče razpravljati o naši pravici. Prav zato, ker smo plačali visoko ceno za našo svobodo, znamo to svobodo toliko bolj ceniti in jo bomo znali tudi braniti in ubraniti pred vsakumor.

Ponudili smo roko sprave, ker pa so jo zavrnili, jim danes lahko pokažemo samo še pest, ki je prav tako ali še bolj trda, kot je bila v času NOB. Kot vsi svobodoljubni narodi na svetu nad vse cenimo mir, toda cena za mir ne bomo več plačevali mi!

Množične organizacije KLO BIRČNA VAS bodo priredile v ČETREK 1. MAJA na Ruperč vrhu partizanski miting. Dopoldne obisk partizanskih vasi Cerovec, Lakovnice in drugih, popoldne kulturni program zabave. Ugodna zveza iz Novega mesta s vlakom: v ceno in dobro preskrbo je poskrbljeno!

Delovni kolektivi, zadrudniki, društva, sindikati, prebivalci okoljskih vasi in Novomeščani: v četrtek in praznik dela, vsi na Ruperč vrh!

- ### 1. maja vsi na Ruperč vrh
- Mnogične organizacije KLO BIRČNA VAS bodo priredile v ČETREK 1. MAJA na Ruperč vrhu partizanski miting. Dopoldne obisk partizanskih vasi Cerovec, Lakovnice in drugih, popoldne kulturni program zabave. Ugodna zveza iz Novega mesta s vlakom: v ceno in dobro preskrbo je poskrbljeno!
- Delovni kolektivi, zadrudniki, društva, sindikati, prebivalci okoljskih vasi in Novomeščani: v četrtek in praznik dela, vsi na Ruperč vrh!

TRGOVINAM NOVOMEŠKEGA OKRAJA!
Trgovsko mrežo novomeškega okraja obveščamo, da stoji s 1. majem v veljavo nov letni čas za obratovanja trgovin, ki bo veljal od 1. oktobra 1932: trgovine bodo odpre od 7. do 12. ure in od 16. do 18. ure; Od 18. do 19. ure čas za interna dela.

Poverjeništvu za trgovino in gostinstvo **OLO NOVO MESTO**

VSEM GOSTISCEM OKRAJA NOVO MESTO!
Poverjeništvu za trgovino in gostinstvo OLO Novo mesto obveščamo, da so gostinski obrati v dneh od 30. aprila na 1. maj lahko odprti do 4. ure zjutraj, od 1. maja na 2. maj pa do 2. ure zjutraj. Poverjeništvu za trgovino in gostinstvo **OLO Novo mesto**

Vse najboljše in najnovejše vzorce lahko poletne obutve iz produkcije vseh vodilnih slovenskih tovarnih čevljev dobite v vedno bogati izbiri v industrijskih prodajalnah

"TRIGLAV"
Novo mesto
Grupacije
Trebnie
Črnomelj
Metlika
Kočevje
Ribnica

Najnižje tovarniške cene!
V naših trgovinah boste vedno strokovno postreženi

IZ NAŠIH KRAJEV

MOKRONOG

Delavci Invalidskega letarskega podjetja Vrbovletarstvo urejajo v teh dnevih vrbove nasade ob strugi Mirne. Pri delu jim pomagajo tudi pionirski mokronoški gimnazije. Za marljivo delo in pomoč je podjetje podelilo pionirski organizaciji 5000 dinarjev, s katerimi si bodo pionirji kupili pionirske orodje. Podjetje pa bo tako prislo do večjih količin vrbovega protja, ki ga potrebuje za izdelovanje vrbovega pohištva, stolov, kosaric itd. V zadnjem času dobiva podjetje čedalje več naročil iz raznih krajev države in tudi iz tujine. Za napredek in razvoj podjetja opravilo delavci vsak dan po dve uri prostovoljnega dela, kar jim je treba šteti v čast, saj hočejo dvigniti podjetje na zavidično višino. Z. A.

DOLENJSKE TOPLICE

Lepi pomladanski dnevi so priklicali v deželo pravo pomlad. Delo na polju in v vinogradih, ki je zaostalo zaradi dolge zime, je v polnem teku. Vse hiti, da nadomesti zamujeno. Narava se odeva v cvetje in zelenje. Krašen je pogled na gride, kjer so čedne in breskve v polnem cvetju, mlado zelenje pa se vsak dan bolj razvijajo. Bliznji Jurij je bil tudi letos nazivlje pozni pomladni res pravi zeleni Jurij. Tudi kukavica se že oglašila s svojim veselim: »Kuku-kuku!»
V naše kopalnice prihajajo vsak dan novi gostje. Marsikdo je za razodran, ko ne vidi vozniki pripelje na zadnje železniško postajo v Stražo in potrdi, da je za sedenje na vozu, ki ga pripelje v zdravilišče. Zalostno je, da Toplice še danes nimajo redne avtobusne zveze, kot jo imajo vsi važnejši kraji in tudi Toplice so jo že imele pred leti. Dolenjska je v tem oziru pa še vedno zapostavljena, kar v takem zdraviliškem kraju, kamor prihajajo bolniki, ne bi smelo biti. Redna avtobusna zveza je za zdraviliški kraj nujno potrebna, pa tudi za domačine je zelo važna, ker za vsak opravke, ki ga imajo v Novem mestu, izgube mnogo časa.

Cestni prah, ki je ob suhem vremenu in ob velikem prometu z avtomobili gostom zelo razvrednoten, hočejo tudi v Toplicah, ker se pripravljajo načrte za tikavanje ceste skozi zdravilišče in v samem zdravilišču. Pripravljuje pa se tudi na druga dela, ki bodo olepšala zdraviliški kraj. D. G.

KUD IZ VAVTE VASI JE GOSTOVALO V DOL. TOPICAH

V ponedeljek 14. aprila je kulturno-umetniško društvo iz Vavte vasi gostovalo v Dol. Toplicah z ljudsko igro »Hša na gorih«. KUD iz Vavte vasi je bilo že daljši čas brez pravice življenja. Ne le da doma pridno delajo na prosvetnem področju, s svojimi deli obiskujejo tudi bližnja okolica. Tako so nastopili tudi v Dol. Toplicah. Izgledala družina je pokazala, da ima do prosvetnega umešavanja veliko veselja. S hšo sta gori v vasi in potrdila, da so šli tudi v vseh priznanjih. Priporočila pa bi jim, naj se odvadajo predomne govornice in uporabe tujk, ker to preveč kazni izganje.

V Metliki bodo v četrtek odprli arheološki oddelek Belokranjskega muzeja

Muzejsko društvo v Metliki, ki vsa tri leta svojega obstoja vztrajno dela, je lani 24. februarja uredilo Ganglovo spominsko sobo. 1. maja pa je odprlo prve zbirke Belokranjskega muzeja. Etnografska in kulturnogovorska zbirka sta bili namočeni v zafasni prostorih in stari prostori, za oddelek narodne osvoboditve pa je metliški ljudski odbor dal na razpolago veliko selno sobo v svoji hiši. Tako je lani začela ta važna kulturnovzgojna ustanova v Metliki. Za letošnje leto so si je Muzejsko društvo naročilo nove naloge: v nekdanji cerkvi sv. Martina, ki so jo že pred vojno namenili za muzej, naj bi bil za 1. maj 1952 odprt arheološki oddelek. Ta stavba, ki je

in dražji gledalci. Odrski jezik mora biti čist, brez tuje navlake. V nekaterih prizorih so govorili pretho in jih nismo mogli razumeti. Prav dober in živahen je bil Janez, pa tudi mati ni dosti zaostajala. Na splošno so se vsi igralci res potrudili, kar jim moramo priznati. Toplišani si takih gostovanj še želimo! D. G.

»SUMLJIVA OSEBA« V SMIHELU PRI ŽUŽEMBERKU

Po dvehletnem odmoru smo bili Smihelci prijetno presenečeni. Lični plakati so nas vabili v nedeljo v solo gledat Nusičevu komedijo »Sumljiva oseba«. Čeprav je ta komedija za prepričane ljudi težje razumljiva, vendar pri gledalcih ni manjkalo sproščene smehe. Igralci so svoje vloge po večini prav dobro odigrali, nazvile temu, da je bilo največ igralcev začetnikov.

BRUSNICE

Trije delavci iz Brusnic so 15. aprila našli na polju na klopčih devetih modrasov, ki so visoko dvignili glave in sikali z jeziki. Tri modrase so jim že poskušali ubiti, ostali pa so jim usli v grmovje. Vročino so jim mladi mladi zemeti. V Brusnicah in okolici sploh trdijo, da je zelo veliko strupenih kač. Vešah so lekarne odkupovale glave strupenih kač, sedaj pa ni o tem nič slišati. Starši ljudje ugodnega torona, brez vseh al v Gaborju postaja lep kraj, vendar, ki ga je prejel za glave strupenih kač.

GABRJE

S kreditom, ki ga je dal na razpolago Okrajni ljudski odbor Novo mesto, preureja čisto med Brusnicami in Gabrjem. Nekaj bodo ovinko in nižali ostre kratke vzpetine ter napravili izogibašča. Ta cesta je namreč tako ozka, da se dva avtomobila skoraj ne moreta izogniti na njej. Sploh bi bilo potrebno, da bi je razširili od brusniških in gabrskih njiv, kar bi se dalo napraviti v približno teden dni. Odrski ljudje namreč, to je tudi želja Gabrčanov, da je ta cesta edina prometna zveza s drugimi kraji.

TEDEN ČISTOČE V KOČEVJU

Mestni ljudski odbor Kočevje je skupno z Olespevalnim društvom organiziral široko akcijo za ujanje reda in čistote na vseh dvoriščih in po stavbah. Izdani so bili posebejni ukrepi, ki bodo morali biti v Tednu čistote opravljeni v zaščito reda in higiensko-zdravstvenih predpisov. Mnogi so te ukrepe pravilno razumeli in so že vidni vseh področjih. Odrski ljudje, ki so imeli predvsem zasluga asistenta arheološko-prahistoričnega oddelka Narodnega muzeja v Ljubljani, tov. Vinka Šribarja, ki je za lanske letoletje na terenu samem intenzivno proučeval arheološke probleme Bele krajine. Društvo si je naredilo načrt, da pa je bil ta v vseh področjih izveden. Uvedeno je redno pobiranje in izvažanje smeti iz mesta. Tudi nasade in parke so začeli urejati, tako da bo mesto kmalu imelo lepši izgled.

Je pa še nekaj prebivalcev, ki se za poznejši čistoti ne zmenijo. Protij temu bo treba najstrože nastopiti, saj nekateri takih marnežev — njihova imena bomo drugje objavili, če se ne bodo poboljšali — lahko

veliko škodi svoji okolici, čeprav se ta še tako trudi za red in higieno. Olespevalno društvo je v svoji razstavitvi vitrini s fotografijami posnetki posebej prikazalo nekaj evtek iz mestnih kotičkov nesnaga. Značilno je, da so se nekateri prizadeti razburjali, ko pa gledajo te slike v naravi, se za to ne zmenijo in trpijo nesnaga še kar naprej. Pri nekaterih pa je »reklamna zaloge in so že očistili prostore, ki so bili naslikani.

Pričakujemo, da bo imel Teden čistote uspeh. Upamo, da bodo komisija za pregled nastopile dovolj prepričevalno, da ne bo treba podaljšati tedna. Protij tistim, ki ne bodo poslušali, pa naj Mestni ljudski odbor izdobi sa pooblastila ter prijave in jih strogo kaznuje.

KRATEK VESTI IZ ŽUŽEMBERKA

Bukova gmajna nad Gradensko gorjo je že ozelenela. 6. aprila pa je pri nas oglašila kukavica z veseljem kukanjem. Poljska dela so v polnem razmahu, le suša nekoliko zavira uspešno setev koruze, krompirja in drugih posevkov. Dež je bil zelo potreben; zadnje dve suše doživeli nekaj plah.

Dimnikarji iz Stične so zadnji čas prišli z rednim ometanjem dimnikov. Svoja dela so na opravljeno tako kot bi bilo treba. Zgodilo se je primer, da je dimnikar zahteval od stranke, ki je ravno kuhala kosilo in ji dimnika ni mogel ometati, pol zneska za ometanje, čeprav ni ometal. Ker pa se je energična gospodinja postavila po robu, je bil zadovoljen tudi brez plačila. Potrebno je, da tudi dimnikarji pri ometanju opravijo svoje delo pošteno ne pa da ostane na pol poti. Zараčunajo naj le za temeljito opravljeno delo. Zavedati se morajo, da odgovarjajo, da so dimniki redno in dobro očisti, saj se tako prepreči marsikatera nesreča.

Ardna lovska družina v Zagradcu je spustila v lovišče več fazanov, ki pa so se zatekli v lovišče zameznikov lovcev. Določeno vseh posebno na lovske družine v Žužemberku je, da plemenito perjad skrbno čuva, da se čimprej razprodaj, saj hudo fazan našim loviščem v okras in ponos. S. H.

BOMBA GA JE UBILA

Zalosten primer se je zgodil v nedeljo 13. aprila Telakovim na Dobliški gori števil. 4. pri Črnoljui. 12-letni sinko Ivan učence 4. razreda osnovne šole, se je v gozdu igral z bombo, ki je eksplodirala in ga hudo ranila po nogah, obeh rokah in glavi. Še predno je prišla zdravniška pomoč, je fant umrl. Zalužojim namreč sožalje! A. K.

Požar v Zalogu

O požaru, ki je do tal uničil okrajno opekarno v Zalogu pri Novem mestu, smo kratko poročali v zadnji številki Dolenjskega lista. K temu poročilu dodajamo še naslednje podrobnosti: Ogenj se je najprej pokazal na strehi poleg dimnika in se od tod naglo razširil na vsa poslopja. Na kraj požara je prihitele več gasilskih čet iz Prečne Vavte vasi, Podturna, Novega mesta, Smihela, Mirne peči, Straže, Stopič, Dvora in Žužemberka, vendar niso mogle veliko pomagati, ker so prispele razmeroma pozno, ko je bilo že vse v plamenih. Na pomoč so prihitali tudi vsotaki. Ob tej priliki se je pokazalo, koliko so gasilске čete sposobne uspešno poseči v borbo z večjim požarom. Od šestih prispelih motorjev je bila uporabna samo nova motorja iz Podturna. Ker je Krka precej oddaljena, druge vode pa ni blizu, si si lahko pomagali s tem, da bi spojili vse razpoložljive evvi. Tega pa ni bilo mogoče storiti, ker so spojke različnih modelov. Precej gasilcev je bilo tudi v rožičah posledica praznovanja cerkvene praznika, ki pa ni takim gasilcem niti malo v čast! Bolje bi bilo, da bi ostali doma. Bi začela s produkcijo šele v nekaj dneh in ne bi bila zakurjena. Po približni ocenitvi je škoda okrog 60 milijonov dinarjev. Preiskava je še v teku.

OKRAJ NOVO MESTO

V mesecu marcu je bilo rojenih 113 otrok (65 dečkov in 48 deklic). Umrlo je 47 oseb, od teh 24 moških in 23 žensk. Porok je bilo 9.

Poročili so se: Oficir JLA Mertej Miha iz Ljubljane in Ivanka Hrovat Marija iz Straže. Oficir JLA Bizjak Julijan in namoščenka Žugelj Ana, oba iz Novega mesta. Oficir JLA Petrič Rafael in med. sestra Spilar Frančiška, oba iz Novega mesta. Krovski pomočnik Penca iz delavka Kirar Frančiška, oba iz Novega mesta. Mehnik Pirnar Stanislav iz Zbur in hči upokojenka Pureber Ana iz Birčne vasi. Pismonoša Udovc Martin in sivilja Barborič Kristina, oba iz Stopič. Miličnik Bobič Ludvik iz Moravč in delavka Zagar Marija iz Kočevske kose. Brivce Novak Jože in servirka Cinkole Marija, oba iz Novega mesta. Sin kmetič Erleč Ivan iz Ptuj in hči kmetič Kresc Leopoldina iz Uršnih sel. — Čestitamoi!

Umrlj so: Delavec Luzar Franc, star 67 let, iz Brusnic. Kmet Škrbec Mihael iz Brusnic, star 83 let. Gospodinja Retelj Alojzija iz Vel. Bučine vasi, stara 67 let. Hči učbenična vnanje Bliznič iz Novega mesta, stara 10 dni. Kozoglav Marija iz Kmetičeva mesta, stara 84 let. Miličnik Janežič Franc iz Mokronoga, star 27 let. Hči učbenična Blazič Erna iz Novega mesta, stara 3 mesece. Trg. pomočnica Novak Cecilija iz Polja pri Ljubljani, stara 69 let. Upokojenka Rappi Jozefa iz Sv. Križe pri Litiji. Simončič Matija, kmet, star 58 let, iz Čimolca. Bučine vasi, star 74 let. Upokojenka Pakar Ursula iz Novega mesta, stara 81 let. Snažilka Perhne Frančiška iz St. Jerneja, stara 58 let. Sin kmetič Slobodnik iz Novega mesta, star 1 dan. Čevljar Andoljšek Andrej iz Kočevja, star 51 let. Sin oficirja Djakovič iz Novega mesta, star 1 dan. Mlaklo Kmet Mencin Anton iz Skočjana, star 44 let. Zena upokojenka Kaplan Terezija iz Gradišča, stara 68 let. Sodnik v pokolu Levničnik Valentin iz Smolenje vasi, star 78 let. Kmetica Stangeli Cecilija iz Smolenje vasi, stara 81 let. Kmet Ravbar Jože iz Straže, star 58 let. Gospodinja Šušterič Neža iz Smihela pri Zagradcu, stara 82 let. Sin kmetič Senica Jože iz Podturna, star 31 let. Užitkarica Kump Terezija iz Uršnih sel, stara 84 let. Sin oficirja Gognjavcevič iz Mirne peči, star 5 mesecev. Kmetica Novak Ivana iz Ratja, stara 59 let. Užitkarica Legan Neža iz Žužemberka, stara 79 let. Kmet Selko Anton iz St. Petra, star 79 let. Kmet Ventočanec Janez iz Toplice pri Smarjeti, star 72 let. Kmet Barbo Jože iz Toplice pri Smarjeti, star 36 let.

Užitkarica Miklavčič Jozefa iz Gradišča, stara 78 let. Gospodinja Johane Frančiška iz Orehovca, stara 72 let. Kmetič Matko Terezija iz Orehovca, stara 76 let. Užitkarica Jerole Marija iz Prekopa, stara 57 let. Kmetica Lenčič Ana iz St. Jerneja, stara 87 let. Užitkarica Martinčič Marija iz Smarja, stara 77 let. Kmet Cekuta Franc iz Smarja, star 82 let. Sin kmetič Pirc Franc iz Dobrave, star 33 let. Kmetič delavka

„Strah Gorjancev“ ne bo strašil pod Gorjanci...

Pred senatom okrajnega sodišča v Novem mestu se je zagovarjal te dni Franc Jordan, kovač in posestnik iz Dobrave pri Kostanjevici, katerega je Ivo Pirkovič pred meseci v svojem članku v »Slov. poročevalcu« imenoval »strah Gorjancev«.

Podjetnost Jordana je bila res vsestranska. Bil je kovač, posestnik, voznik in trgovec, kar je pač več neslo. Imel je pa tudi v okolici neverjeten »ugled«, da se mu nihče ni upal stopiti na pot. Veljalo je neko nepisano pravilo, da ne zgubi nobene tožbe, da proti njemu s silo ne dosežeš ničesar. Pač nekakšna šiba božja, ki jo morajo potrpežljivo prenašati vsi, katere udari.

Kot voznik je imel Jordan v gozdovih nad Kostanjevico leseno barako za konje in krmo. Ta baraka je v zimi 1949—1950 neznanom izginita. Točno po enem letu, in sicer 4. aprila 1951, pa je Jordan prijavil, da m uje baraka pogorela. Patroli Ljudske milice je res pokazal neko pogoščiče v bližini, kjer je stala njegova baraka, ki pa je bilo v resnici le ognjišče. Na podlagi pokazanega ognjišča, ki se seveda po enem letu ni več veliko poznalo, je Jordan prejel zavarovalnino 10.000 din. Jordan je imel lepe konje in tudi hlapca. Ker je bil bač »brezposeln«, je začel prekupčevati z drvmi in je v kratkem času preprodal najmanj 230 prostorninskih metrov drv.

Bil je sicer mobiliziran za vožnjo lesa, toda temu se ni odzval in je bil zaradi tega kaznovan z zapleno konja. Vsekakor je bila kupčija z lesom bolj donosna kot vožnja lesa v državnih gozdovih, čeprav je sam trdil, da ni pri tem ničesar zaslužil.

Lep gozd sta imela Fr. Cekuta iz Ostroga in Marija Luzar s Prekopa. »Usodna pomota« je zanesla Jordana v ta gozd, v katerem je z našto skupino posekal 14 bukev in napravil iz njih okrog

180 prn drv. Lastnika gozda o tem nista nič vedela in sta ga dobila, ko je drva že odvažal. Na njihovo opozorilo, da naj neha z vožnjami, se je smejal, odvoz drv pa sta mu nato preprečila Cekutov sin in hlapec Luzarjeve, ki sta ga pri tem tudi preplela.

Kar je nato napravil Jordan, presega mejo vsake predrznosti: vložil je tožbo proti oškodovancema, češ da mu morata plačati za izdelavo drv okrog 24 tisoč dinarjev! Pred sodiščem v Brežicah so se nato spozumeli (posledica straha pred Jordanom, da mu odstopita za plačilo 42 prn drv, on pa se je zavezal, da ne bo tožil fanta, ki sta ga preplela. Navzile temu ju je tožil in Cekutov sin je bil obsojen pred sodiščem v Brežicah na 21 dni zapore. Ta kazen mu je bila na okrožnem sodišču znižana na pogojno kazen 7 dni zapore.

Jordan je »pomotoma« posekal tudi tri bukve, last Franca Jordana iz Groble, katere je kupil od Antona Turka. Tega je pozneje nagovorjal, da naj reče, da je bil pijan, ko mu je odkazoval drevesa in da se je zaradi tega zmotil, seveda Turk, ne Jordan. Od Antona Vide je kupil 28 prn drv, odpeljal pa jih je še 18 metrov več, katerih pa ni plačal. Prav tako je odpeljal 15 prn drv, last Janeza Turka iz Roj, čeprav jih je Turk že prodal Cvelbarju. Tudi okrog 150 mladih smrek je ob neki priliki kupil na Prekopi in jih prodal v Zagrebu.

Se veliko drugih dejanj je zagrešil Jordan, toda žal si nekateri ljudje ne upajo govoriti. Se tiste priče, ki so na razpravi pričale proti njemu, so se mu v nekem »strahu božjem« opravičevale, češ tako je bilo in ne smeš zameriti. Seveda ni manjkalo tudi prič, ki so pričale v njegovo korist, toda tudi te niso mogle zanikati vseh njegovih nezakonitih početij. Zanimivo je, da se vse ugotovljene nepravilnosti lepo med seboj za hrbtom oblasti krivici poravnali. Le posek bukev v gozdu Cekte in Luzarjeve je prišel, toda po njegovi pobudi, pred sodišče. Tu je res spet zmagal, saj je po sporazumu z oškodovancem dobil za nagrado 42 prn drv, ker je sekal les brez njihove vednosti in oblastnega dovoljenja! Koliko drv pa je odpeljal, proven sta ga zasačila, pa tako ni bilo ugotovljeno.

Na razpravi je Jordan trdil, da se ne čuti krivega. Delal je pač v prepričanju, da dela pošteno in pravično. (Za sebe prav gotovo!) Les je sekal po pomoči drva je preprodal iz same do brote, če je več odpeljal kot je kupil, se je pač zmotil (pa ne v svojo škodo), za barako je prepričan, da je zgorela ... Tega njegovega prepričanja je bil na razpravi, kot je sam trdil, tudi njegov zagovornik dr. Zdošek iz Brežic. Ta je trdil, da je obtožnica samo posledica močno naphitnega članka Ivota Pirkoviča v »Slovenskem poročevalcu«, ki da nima skoraj nobene podlage. Po tračevanju dr. Zdoška je obtožnica Javnega tožilstva torej sestavljena na podlagi nekih namigavanj v časopisu in ne na podlagi zakonitih ugotovitev preiskovalnih organov! Ljudsko sodišče seveda ne more biti takega mišljenja, saj je okrog 30 zaslišanih prič na dveh glavnih razpravah v celoti potrdilo vse navedbe v obtožnici.

Jordan je bil obsojen na dve leti zapore, na povrnitev zneska 12.585 din Državnemu zavarovalnemu zavodu, plačilo stroškov postopka ter na 3000 din povprečnice.

Podoficir JLA Kaleb Ante iz Ribnice in dijakinja Mate Kristina iz Ljubljane. Oficir JLA Mitrovič Peter iz Ribnice in gospodinja Matek Marija iz Gorice vasi. Namoščenka Maležič Antona iz Gorice vasi in trgovska pomočnica Bukovac Darinka iz Potoka. Umrlj so: Kmetovalec Delač Matija iz iz Novih sel, star 68 let. Kmetovalec Gorša Janez iz Blat, star 80 let. Mauko Marjeta iz Kočevja, 1 mesec. Delavec Alojzij Klobočar iz Gorice vasi, star 56 let. Gospodinja Kovač roj. Malčić Ana iz Prečulja, stara 67 let. Gospodinja Ščko roj. Hraštnik Matilda, stara 86 let, iz Kočevja. Gospodinja Bračar roj. Cvar Frančiška iz Kočevja, stara 56 let. Preužitkar Bartol Franc iz Travinja star 80 let. Kmetovalec Malnar Rudolf iz Trave, star 48 let. Orok Kovač Jože iz Straže Kola, star 1 mesec. Kolar Virant Janez iz Gorice vasi, star 82 let. Kolar Ivančič Janez iz Otavice, star 76 let. Invalidič Andoljšek Andrej iz Gorice vasi, star 64 let. Preužitkar Vesel Ivan iz Petrinec, star 94 let. Upokojenec Fabjan Jernej iz Koblerjev, star 79 let. Orok Debeljak Jože iz Zebč, star 6 mesecev. Kmetovalec Kovač Matija iz Fare, star 81 let. Orok Mavrovič Marija iz Slavskoga laza, stara 9 mesecev. Poljedelka Jakič roj. Ložar Ursula iz Pirč, stara 83 let.

Umrli so: Lavš Anton, otrok, 4 leta iz Sela Sumberka, Gorisček Ana, novorojenček, (1 mesec) iz St. Lovrenca. Čebular Marija, užitkarica, 76 let iz Vel. Gabra. Romec Ana, kmetička gospodinja, 42 let iz Mirne. Golob Jože, kovač, 69 let iz Mirne. Senica Jože, kmet, 70 let iz Dobriča. Perpar Jakob, užitkar, 80 let iz Dobriča. Kopore Cecilija, gospodinja, 91 let iz Dobriča. Rugelj Marija, užitkarica, 90 let iz St. Ruperta. Simončič Matija, kmet, 58 let iz Čimolca. Gričar Ana, novorojenček, 1 dan, iz Mokronoga. Jurgljč Jozefa, kmetička gospodinja, 54 let, iz Bistrice. Tratar Ivan novorojenček, 2 dni in Tratar Marjan, novorojenček, 2 dni (dvojička) iz Bistrice. Gričar Anton, užitkar 83 let, iz Mirne vasi Zupančič Fr. kmet, 71 let iz Dol. Nemške vasi. Kuznič Vid. dojenček, 6 mesecev iz Dol. Nemške vasi. Gabrijele Ana, kmetička gospodinja 49 let, Dol. Nemške vasi. Starič Terezija, užitkarica, 84 let iz Dol. Nemške vasi. Brule Majda, dojenček, 7 mesecev, iz Trebnjega. Šuštar Anton, užitkar, 68 let iz Trebnjega. Kušel Franc, invalid, 58 let iz Sv. Križe pri Litiji. Simončič Peter, otrok, 1 leto iz St. Janja. Gorec Janez, kmet, 69 let iz Tržišča. Zupančič Kazimir, novorojenček, 1 dan iz Tržišča. Bregant Ivan kmetički sin, 19 let iz Telč (samomor — obešen).

Umrli so: Lavš Anton, otrok, 4 leta iz Sela Sumberka, Gorisček Ana, novorojenček, (1 mesec) iz St. Lovrenca. Čebular Marija, užitkarica, 76 let iz Vel. Gabra. Romec Ana, kmetička gospodinja, 42 let iz Mirne. Golob Jože, kovač, 69 let iz Mirne. Senica Jože, kmet, 70 let iz Dobriča. Perpar Jakob, užitkar, 80 let iz Dobriča. Kopore Cecilija, gospodinja, 91 let iz Dobriča. Rugelj Marija, užitkarica, 90 let iz St. Ruperta. Simončič Matija, kmet, 58 let iz Čimolca. Gričar Ana, novorojenček, 1 dan, iz Mokronoga. Jurgljč Jozefa, kmetička gospodinja, 54 let, iz Bistrice. Tratar Ivan novorojenček, 2 dni in Tratar Marjan, novorojenček, 2 dni (dvojička) iz Bistrice. Gričar Anton, užitkar 83 let, iz Mirne vasi Zupančič Fr. kmet, 71 let iz Dol. Nemške vasi. Kuznič Vid. dojenček, 6 mesecev iz Dol. Nemške vasi. Gabrijele Ana, kmetička gospodinja 49 let, Dol. Nemške vasi. Starič Terezija, užitkarica, 84 let iz Dol. Nemške vasi. Brule Majda, dojenček, 7 mesecev, iz Trebnjega. Šuštar Anton, užitkar, 68 let iz Trebnjega. Kušel Franc, invalid, 58 let iz Sv. Križe pri Litiji. Simončič Peter, otrok, 1 leto iz St. Janja. Gorec Janez, kmet, 69 let iz Tržišča. Zupančič Kazimir, novorojenček, 1 dan iz Tržišča. Bregant Ivan kmetički sin, 19 let iz Telč (samomor — obešen).

Umrli so: Lavš Anton, otrok, 4 leta iz Sela Sumberka, Gorisček Ana, novorojenček, (1 mesec) iz St. Lovrenca. Čebular Marija, užitkarica, 76 let iz Vel. Gabra. Romec Ana, kmetička gospodinja, 42 let iz Mirne. Golob Jože, kovač, 69 let iz Mirne. Senica Jože, kmet, 70 let iz Dobriča. Perpar Jakob, užitkar, 80 let iz Dobriča. Kopore Cecilija, gospodinja, 91 let iz Dobriča. Rugelj Marija, užitkarica, 90 let iz St. Ruperta. Simončič Matija, kmet, 58 let iz Čimolca. Gričar Ana, novorojenček, 1 dan, iz Mokronoga. Jurgljč Jozefa, kmetička gospodinja, 54 let, iz Bistrice. Tratar Ivan novorojenček, 2 dni in Tratar Marjan, novorojenček, 2 dni (dvojička) iz Bistrice. Gričar Anton, užitkar 83 let, iz Mirne vasi Zupančič Fr. kmet, 71 let iz Dol. Nemške vasi. Kuznič Vid. dojenček, 6 mesecev iz Dol. Nemške vasi. Gabrijele Ana, kmetička gospodinja 49 let, Dol. Nemške vasi. Starič Terezija, užitkarica, 84 let iz Dol. Nemške vasi. Brule Majda, dojenček, 7 mesecev, iz Trebnjega. Šuštar Anton, užitkar, 68 let iz Trebnjega. Kušel Franc, invalid, 58 let iz Sv. Križe pri Litiji. Simončič Peter, otrok, 1 leto iz St. Janja. Gorec Janez, kmet, 69 let iz Tržišča. Zupančič Kazimir, novorojenček, 1 dan iz Tržišča. Bregant Ivan kmetički sin, 19 let iz Telč (samomor — obešen).

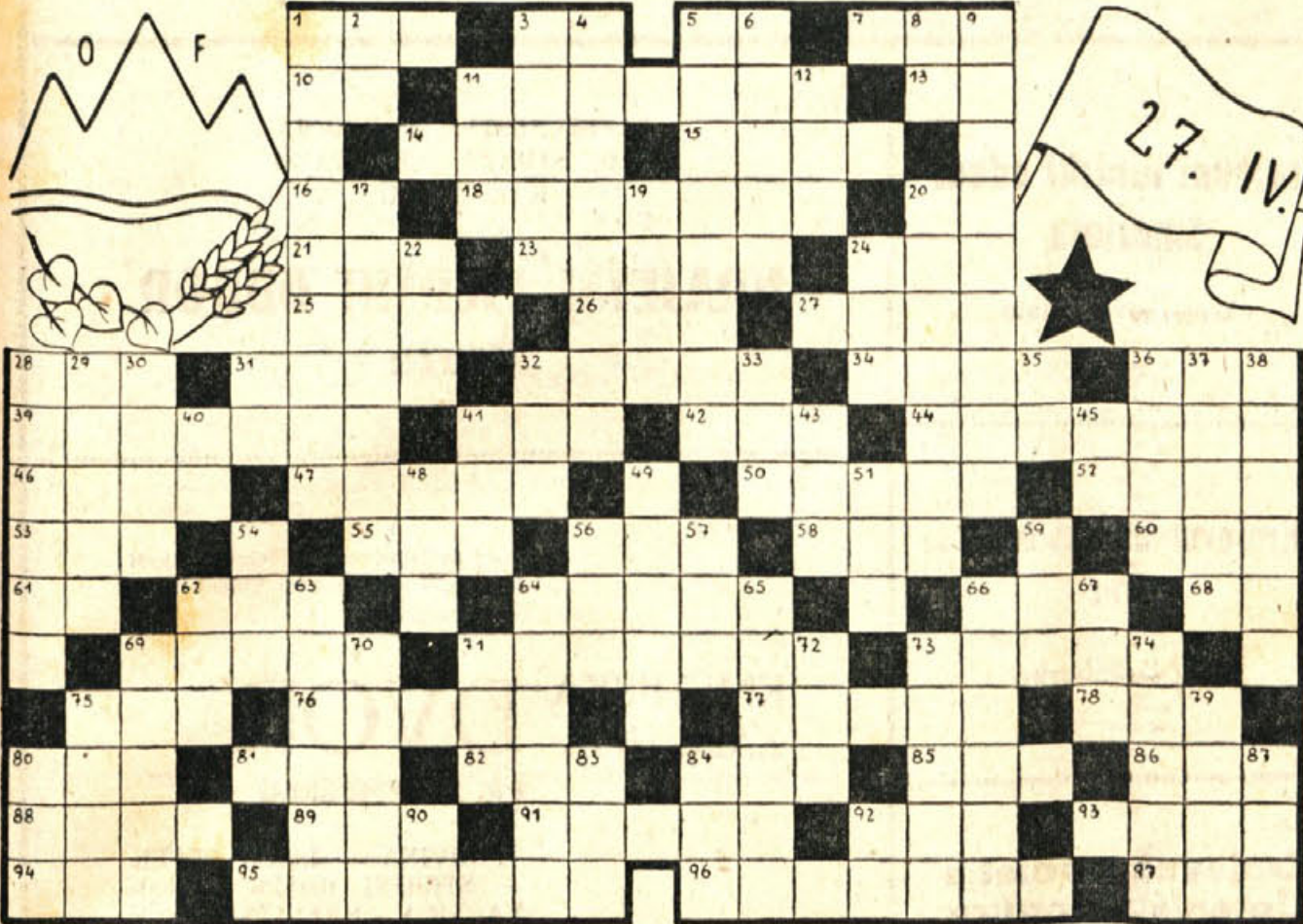
Umrli so: Lavš Anton, otrok, 4 leta iz Sela Sumberka, Gorisček Ana, novorojenček, (1 mesec) iz St. Lovrenca. Čebular Marija, užitkarica, 76 let iz Vel. Gabra. Romec Ana, kmetička gospodinja, 42 let iz Mirne. Golob Jože, kovač, 69 let iz Mirne. Senica Jože, kmet, 70 let iz Dobriča. Perpar Jakob, užitkar, 80 let iz Dobriča. Kopore Cecilija, gospodinja, 91 let iz Dobriča. Rugelj Marija, užitkarica, 90 let iz St. Ruperta. Simončič Matija, kmet, 58 let iz Čimolca. Gričar Ana, novorojenček, 1 dan, iz Mokronoga. Jurgljč Jozefa, kmetička gospodinja, 54 let, iz Bistrice. Tratar Ivan novorojenček, 2 dni in Tratar Marjan, novorojenček, 2 dni (dvojička) iz Bistrice. Gričar Anton, užitkar 83 let, iz Mirne vasi Zupančič Fr. kmet, 71 let iz Dol. Nemške vasi. Kuznič Vid. dojenček, 6 mesecev iz Dol. Nemške vasi. Gabrijele Ana, kmetička gospodinja 49 let, Dol. Nemške vasi. Starič Terezija, užitkarica, 84 let iz Dol. Nemške vasi. Brule Majda, dojenček, 7 mesecev, iz Trebnjega. Šuštar Anton, užitkar, 68 let iz Trebnjega. Kušel Franc, invalid, 58 let iz Sv. Križe pri Litiji. Simončič Peter, otrok, 1 leto iz St. Janja. Gorec Janez, kmet, 69 let iz Tržišča. Zupančič Kazimir, novorojenček, 1 dan iz Tržišča. Bregant Ivan kmetički sin, 19 let iz Telč (samomor — obešen).

Umrli so: Lavš Anton, otrok, 4 leta iz Sela Sumberka, Gorisček Ana, novorojenček, (1 mesec) iz St. Lovrenca. Čebular Marija, užitkarica, 76 let iz Vel. Gabra. Romec Ana, kmetička gospodinja, 42 let iz Mirne. Golob Jože, kovač, 69 let iz Mirne. Senica Jože, kmet, 70 let iz Dobriča. Perpar Jakob, užitkar, 80 let iz Dobriča. Kopore Cecilija, gospodinja, 91 let iz Dobriča. Rugelj Marija, užitkarica, 90 let iz St. Ruperta. Simončič Matija, kmet, 58 let iz Čimolca. Gričar Ana, novorojenček, 1 dan, iz Mokronoga. Jurgljč Jozefa, kmetička gospodinja, 54 let, iz Bistrice. Tratar Ivan novorojenček, 2 dni in Tratar Marjan, novorojenček, 2 dni (dvojička) iz Bistrice. Gričar Anton, užitkar 83 let, iz Mirne vasi Zupančič Fr. kmet, 71 let iz Dol. Nemške vasi. Kuznič Vid. dojenček, 6 mesecev iz Dol. Nemške vasi. Gabrijele Ana, kmetička gospodinja 49 let, Dol. Nemške vasi. Starič Terezija, užitkarica, 84 let iz Dol. Nemške vasi. Brule Majda, dojenček, 7 mesecev, iz Trebnjega. Šuštar Anton, užitkar, 68 let iz Trebnjega. Kušel Franc, invalid, 58 let iz Sv. Križe pri Litiji. Simončič Peter, otrok, 1 leto iz St. Janja. Gorec Janez, kmet, 69 let iz Tržišča. Zupančič Kazimir, novorojenček, 1 dan iz Tržišča. Bregant Ivan kmetički sin, 19 let iz Telč (samomor — obešen).

Umrli so: Lavš Anton, otrok, 4 leta iz Sela Sumberka, Gorisček Ana, novorojenček, (1 mesec) iz St. Lovrenca. Čebular Marija, užitkarica, 76 let iz Vel. Gabra. Romec Ana, kmetička gospodinja, 42 let iz Mirne. Golob Jože, kovač, 69 let iz Mirne. Senica Jože, kmet, 70 let iz Dobriča. Perpar Jakob, užitkar, 80 let iz Dobriča. Kopore Cecilija, gospodinja, 91 let iz Dobriča. Rugelj Marija, užitkarica, 90 let iz St. Ruperta. Simončič Matija, kmet, 58 let iz Čimolca. Gričar Ana, novorojenček, 1 dan, iz Mokronoga. Jurgljč Jozefa, kmetička gospodinja, 54 let, iz Bistrice. Tratar Ivan novorojenček, 2 dni in Tratar Marjan, novorojenček, 2 dni (dvojička) iz Bistrice. Gričar Anton, užitkar 83 let, iz Mirne vasi Zupančič Fr. kmet, 71 let iz Dol. Nemške vasi. Kuznič Vid. dojenček, 6 mesecev iz Dol. Nemške vasi. Gabrijele Ana, kmetička gospodinja 49 let, Dol. Nemške vasi. Starič Terezija, užitkarica, 84 let iz Dol. Nemške vasi. Brule Majda, dojenček, 7 mesecev, iz Trebnjega. Šuštar Anton, užitkar, 68 let iz Trebnjega. Kušel Franc, invalid, 58 let iz Sv. Križe pri Litiji. Simončič Peter, otrok, 1 leto iz St. Janja. Gorec Janez, kmet, 69 let iz Tržišča. Zupančič Kazimir, novorojenček, 1 dan iz Tržišča. Bregant Ivan kmetički sin, 19 let iz Telč (samomor — obešen).

Umrli so: Lavš Anton, otrok, 4 leta iz Sela Sumberka, Gorisček Ana, novorojenček, (1 mesec) iz St. Lovrenca. Čebular Marija, užitkarica, 76 let iz Vel. Gabra. Romec Ana, kmetička gospodinja, 42 let iz Mirne. Golob Jože, kovač, 69 let iz Mirne. Senica Jože, kmet, 70 let iz Dobriča. Perpar Jakob, užitkar, 80 let iz Dobriča. Kopore Cecilija, gospodinja, 91 let iz Dobriča. Rugelj Marija, užitkarica, 90 let iz St. Ruperta. Simončič Matija, kmet, 58 let iz Čimolca. Gričar Ana, novorojenček, 1 dan, iz Mokronoga. Jurgljč Jozefa, kmetička gospodinja, 54 let, iz Bistrice. Tratar Ivan novorojenček, 2 dni in Tratar Marjan, novorojenček, 2 dni (dvojička) iz Bistrice. Gričar Anton, užitkar 83 let, iz Mirne vasi Zupančič Fr. kmet, 71 let iz Dol. Nemške vasi. Kuznič Vid. dojenček, 6 mesecev iz Dol. Nemške vasi. Gabrijele Ana, kmetička gospodinja 49 let, Dol. Nemške vasi. Starič Terezija, užitkarica, 84 let iz Dol. Nemške vasi. Brule Majda, dojenček, 7 mesecev, iz Trebnjega. Šuštar Anton, užitkar, 68 let iz Trebnjega. Kušel Franc, invalid, 58 let iz Sv. Križe pri Litiji. Simončič Peter, otrok, 1 leto iz St. Janja. Gorec Janez, kmet, 69 let iz Tržišča. Zupančič Kazimir, novorojenček, 1 dan iz Tržišča. Bregant Ivan kmetički sin, 1

Nagradna križanka »27. april«

Vodoravno: 1. Sadež, 3. kadar, 5. kratica za glasilo planincev, 7. glabljilo, 10. kratica za lastnorčno, 11. karizart, 13. kratica za srednji, 14. borba, 15. grški bog ljubezni, 16. osebni zaimek, 18. naslov Jurčičeve drame, 20. kratica za prejme naj, 21. žensko ime, 23. trenutek, 24. geometrijski pojem, 25. negovanje, 26. živalna potrebščina, 27. oblika pomožnega glagola, 28. vrsta perutnine, 31. vrsta apnenca; piskajoče dihanje, 32. povest, v kateri nastopajo živali, 34. nočna ptica, 36. znani češki reformator, 39. dežela ob Rdečem morju, 41. tečaj, 42. del obraza, 44. evropska država, 46. časovno obdobje, 47. preplah, klic k orožju, 50. mesto ob Soči, 52. drevo in plod, 53. glavni številnik, 55. ploskovna mera (množilni), 56. knez, 58. kratica za dinar, 60. žensko ime, 61. kazalni zaimek, 62. domača žival, 64. del obleke; preliv, 66. dvojica, 68. ploskovna mera, 69. fizikalni tednik, 71. maža za vozove, 73. učenc, 75. vinska posoda, 76. glavni številnik, 77. alkoholna pijača, 78. izgledno drevo, 80. na lačen, 81. bližnji sorodnik, 82. mečni izdelek, 84. kratica za kulturno-umetniško društvo, 85. špranja, razpoka, 86. mesc v letu, 88. suha zemlja obdana z

vodo, 89. ne star, 91. teža v arbohrvaščini, 92. sorodnik (hčerini mož), 83. ovejce krzno, 94. redok, na vodi kuhano močnik, 95. carinski uradnik, 96. klatim, kračem sadje, 97. predlog.

Navpično: 1. Naša ožja domovina, 2. ploskovna mera, 3. partizanski pesnik, 4. izvornik, 5. prebrisan, 6. sigurno, 8. del koleasa, 9. najvišji vrh v Kamnških alpah, 11. kakor, 12. neumen, 17. podimno delovanje; nezakonitost, 19. opisovanje, 20. silhen, 22. turški gospodar, 24. ptica, 28. slikarjevo orodje, 29. borilače prizorišče v cirkusu, 30. se rabi v zdravilstvu, 31. oblika pomožnega glagola, 32. oblika pomožnega glagola, 33. kratka za narodno osvobodilno borbo, 35. znak za aluminij, 36. oblika glagola birati, 37. roparska ptica, 38. puščava v Afriki, 40. oblika pomožnega glagola, 41. predlog, 43. vinska posoda, 45. kratica za glavni odbor, 48. delno plačilo vnaprej, 49. ujeta, 51. otek v Jadranu, 54. začimba, 56. polovica, 57. kratica naše tovarne avtomobilov, 59. klica, 62. vojaška formacija, 63. nezarona zemlja, 64. gorode prositi, 65. denarna vrednost, veljavna, tečaj, 66. laično sodišče, 67. otek v Jadranu, 69. tekoča voda, 70. visok mož glas, 71. kesanje, 72. stena, 73. šepetanje, 74. prevalec evropske države, 75. mreža za sejanje, 79. poškodba na telesu, 80. mednarodni klic na pomoč, 83. pregovor, 84. kajti, 87. razkužilo, 90. osebni zaimek, 92. kratica za zavetiško upravo.

be Kmečke knjige. Rešitve križanke je treba poslati najkasneje do petka, 2. maja, na naslov: »Uredništvo Dolenjskega lista, Novo mesto, p. predal 33«.

Prosimo vse reševalce, da brezpogojno priložijo rešitvi »Nagradni kupon«, ki ga najdete v prvem stolpcu besedila križanke. Brez tega kupona rešitev ne bomo upoštevali.

Izd nagradnega zbranja in pravilno rešitev križanke bomo objavili v 19. številki Dolenjskega lista v petek 9. maja. Uredništvo Dolenjskega lista

Nekaj pripomb h kulturnemu delu v Ročevju

Zaradi pomanjkanja prostora objavljamo nižji članek Sindikalnega gledališča iz Ročevja zele zdaj, čeprav smo ga dobili že v marcu.

Resnici na ljubo želimo člani Sindikalnega gledališča v Ročevju še z druge strani osvetliti vprašanje kulturnega poslanstva SG v kočevski kotlini in sploh vsega, česar se je pisec članka »Nekaj pripomb« h kulturnemu delu v Ročevju« dotaknil v deseti številki »Dolenjskega lista«.

Ni nam žal, da se načena vprašanje, ki zadeva vso kulturno javnost Kočevja in kočevskega okraja sploh, ni nam žal tudi ostrih besed, naslovljenih na gledališki kolektiv. Zal pa nam je, da je ost namenjena prav tistemu najbolj občutljivemu mestu našega delovanja, o katerem mora vsa kratka zgodovina povojnih let delovanja SG govoriti in izpričati prav nasprotno.

Vsa gostovanja po delovnih brigadah, na progi Samac—Sarajevo, gledališka predavanja na tečajih, ki jih je SG namenilo prav tistemu delu amaterjev-igralcev, za katere se pisec članka tako neupravičeno in vneto zavzema, ki pa jih navzlic gledališki javni reklami in neznanih vzrokov ni bilo na tečaj, za vse to se pisec ne zanima. Pisu ni mar tudi materialna, sicer neznatna pomoč KUD Videniča v Salki vasi, čeprav je znano, da ima le-ta krepko finančno hrbenstvo v rudniškem sindikatu, pač pa smatra, vsaj tako razumemo članek, naše delovanje za »frakuzsko«.

Cilj Sindikalnega gledališča v Kočevju je bil in bo nedvomno ostal: ustvariti močno amatersko osrednje sindikalno gledališče, ki bi moglo in je tudi dolžno, posredovati svoje znanje vsem amaterskim gledališkim družinam v zaledju. Pisec trdi, da v Kočevju ni pogojev za gledališki profesionalizem in v tem pogledu se z njim strinjamo.

Tudi ni res, da vodstvo gledališča posveča premalo pozornosti priključitvi novih igralcev-amaterjev iz vrst delavcev in mladine. Res pa je, da je vprašanje rešeno že s tem, da je gledališča prav uspešno deluje lutkovni oder. Tu se pod strokovnim vodstvom uveljavlja izključno mladina. Tudi v samem gledališču mladinci in mladinke čestokrat interpretirajo prav važne vloge.

Iz članka razberemo tudi, da bi moralna pomoč, ki naj bi prihajala iz vrst

članov SG Kočevje, ozdravela vseh boleznih SUD Videnič v Salki vasi in bi moglo le-to po le neznanosti posegih SG zaživeti novo, lepše življenje. Vendar v to trditve pisca ne dvomi samo članstvo SG Kočevje, ki si dovoli o specifičnosti gledališko-amaterskega dela vedeti vsaj toliko kot pisec V to dvomi celo del članstva KUD Videnič v Salki vasi, saj je izrazil toplo željo po resnem in aktivnem sodelovanju v vrstah SG Kočevje, zaradi čudnih razmer v KUD Videnič (žal nam je!). A to postavlja na laž piševo trditve, da snubimo za izključno sodelovanje v mestu najboljše »Videničeve« igralce.

Prepričani smo, da je mogoče najti pot iskrenega zblizanja med obema društvi. To pot bosta obe društvi tudi iskali, s čemer se bo dvigal tako umetniški nivo obeh društev kakor tudi socialistična zavest nastopajočih in ljudstva. To je nujno, kar potrebujemo nikjer bolj kot v Kočevju, dobrih in vzgojnih kulturnih posredovalcev.

Za Sindikalno gledališče v Kočevju: **Janez Zupan**

ZA REDNO VZDRŽEVANJE ŠOL BO LETOS PRECEJ VEČ DENARJA

Preveliko varčevanje denarja za redno vzdrževanje in najnujnejša popravila šol v prejšnjih letih je bilo vzrok, da marsikatero najnujno delo pri šolskem posloju ni bilo napravljeno. Letos po je proračun za vzdrževanje šol odraz resnične skrbi ljudske oblasti za prosvetne ustanove. Za osnovne šole in gimnazije v novomeškem okraju in delu trebanjskega, ki bo priključen novomeškemu, je odobren kredit v znesku 47 milijonov dinarjev. Vseh osnovnih šol na tem področju je 65 z 9588 učenci in 12 gimnazij z 1783 dijaki. Poleg kredita za redno vzdrževanje in nujna popravila šolskih poslopij je odobren še znaten kredit za druge prosvetne ustanove. Ljudski odbori se bodo seveda morali poboriti, da bodo krediti pravilno izkoriščeni. Šola je last nas vseh in vsi moramo pomagati, da bo res lahko služila svojemu namenu.

Letos bodo prvič po vojni razpisana službena mesta za učitelje. V novomeškem okraju bo predvidoma razpisanih 36 mest. Interesenti lahko takoj vlagajo prošnje za nastavitve pri Svetu za prosveto in kulturo, med posilnicami bodo tebi za petje, fizikuro, in ženska ročna dela za učitelje. Izkusnje so pokazale, da mora učitelj ali učiteljica poleg rednega strokovnega znanja obvladati vsaj še eden ali dva, po možnosti pa vse tri navedene predmete: »Več zna, več velja« pravi ljudski pregovor. Prav posebej drži to za naša neno-vzgojni kader, če hoče uspešno izpolnjevati svojo nalogo.

Nagradni kupon

NAGRADNI RAZPIS
Za pravilno rešitev gornje križanke razpisujemo 19 knjižnih nagrad iz zbirke Slovenskega knjižnega zavoda in založ-

Mitrej nad Rožancem pri Črnomlju

Ni skoraj belokranjske vasi, v kateri ne bi našli vaščana, ki nam zana pripravljajo o tem, kako so njegovi predniki ali pa tudi on sam iskali v bližini okolici zakopane »zaklade«: zlato trugo in podobno. Še danes so za raznih krajev pod Gorjanci v dolini Lahinja, Dobličice in ob Kolpi vidni sledovi kopanja teh nočnih iskavcev zakladov. Skoraj nihče se ni seveda nič našel, razen onega vaščana iz Jugorjev, ki je slučajno našel lončeno posodo drobnih srebrnih novcev. Danes ljudje ne verujejo več v pravilice o zakladih, ki pa v sebi še vsebujejo neko zgodovinsko jedro.

Na ozemlju Bele krajine so bile namreč v davni preteklosti močne naselbine Ilirijev in Keltoev in vojaške postojanke Rimljanov. Zemlja v svojih prahih še čuva ostanke njihovih naselbin in pravevanja njihove materialne kulture. Grobišča hranijo v sebi poleg pepela in kosti tudi njihove izdelke iz bronze in železa, orožje in orodje in nakit. To so oni predmeti, ki jih zemlja čuva v sebi, ki pa so važni in dragoceni za spominjanje življenja v preteklih časih le takrat, če jih izkoplje izveščani in znanstveno usposobljeni raziskovalci, medtem ko jih novejša, za cekini atakajoča roka le uniči in s tem povzroča znanstvenemu raziskovanju in proučevanju ogromno škodo. Da s tem škodi tudi ugledu naše domovine v znanstvenem svetu, je več kot jasno.

Eden takih zakladov v Beli krajini je Mitrej nad Rožancem in o njem vam danes želimo govoriti.

vino in kruh, kot spomin na spravno pojedino med Mitrom in bogom Sencem. Vsaka Mitrova verska občina je imela največ do 100 vernikov in temu številu po velikosti ustrezajo hram. Zema ni imela dostopa v hram Mitre, zato pa so jim najljubši v bližini zgradili svetilnice, posvečeno Veliki Materi.

Svoj vzpon doživlja mitraizem v 3. stoletju, ko ves rimski imperij z vsemi pokrajinami in glavnim mestom vedno veruje v perzijskega boga luč. Po gnolbi zaudarjajo Rim je mislil najti svoj mir in rešitev v junškem in šestem mladenju Mitri. Njegov največji sovražnik je bilo krščanstvo, ki je dejansko zajelo svojo obratno mistiko in mitraizem. Komaj je krščanstvo pod Konstantinom Velikim dobilo cesarsko zaščito, se je takoj z vso silo zagnalo proti Mitrovemu in temu podobnim bogovostem. Vsa svetlišča so bila uničena verniki pa neumljeno preganjani. Posledica te neuspešne borbe je bila, da v sredini 4. stoletja še na vsem zahodu Evrope ne najdemo več Mitrovega vernika.

To vse nam pomaga tudi h končnim zaključkom o našem belokranjskem Mitroju: po vsej verjetnosti je ohranjen oltar same sestavi del Mitrovega hrama in to verjetno najstarejši v vsej Sloveniji. Na to bi kazalo dejstvo, da ima to naše svetišče edino prastaro formo svetlišča v zemlji.

Mike is Belokrajne pripoveda...

Končič je vreme, ka vam pripovedam, kak sam prošel f sejni u našoj belokranjskoj burzi f Černomlju. Znete neki naši ludi vavek se jadio, kak so jim v proštem rati parizani ave krave i volcke požderali. Znete svi ludi Belokrajni bogme, niso ovarko kak tista prga, koja je nekemu dopisniki dolenskoega lista pisala ovakovo pisaje. Bogme ima kod nas i dobrih ludi. Kak je tisto pisaje lažovo, sam se uveril sam: znate samo smo se jagnili po novi stozini f Černomlju kak za sprevedom, a krave i volcke hataki so se hiamali z bogatih kmetih f sejem. Neki prevzetnik is Semida (dakaj, hotel je pokazivati ljudim, da je i on s purge dumal) je se zjadil zbog jagne i mesto volcka svoga obana tak vujdiril po vuhih, da sam ja od grozote zafuškak. Anti ja, taj zalupanec se je videl na vuzemske svetke, kak je za domađih popih nosil neknožno prjo za procesijo i poval sletjujo. Bogme, pridivani bi se ja s njim, zakaj se vavski raskazivlje, a svoga obana bilje kak vraz. Pole sam se setil, kak vsa popovske i batinaške stvari k nam so is Rima došle. Bogme dobro pamtim ja batine svih sinovaca rimske volcije, koji u prošlom so rati batinali nas u ime pape, Isusa i rimskoega krolja.

F sejni sem dokaj končič i sezna, zakaj so mi v uha na govaj. Nekoihi sebenc s Otoka je f krumi popeval:

»Kume moj dragi, zda se napij, duzo nas ne bo, zda se ga vđije!

Zakaj ne bi popeval! Ali dosta se je bogme naleval sez vinom.

»Piraj ali miruj! Sem se mu okasil.

Ha, morči bi iše bijenica nastala, ali smo se na voljo ostalih ludi zmirili, ali je le-oni otroški kumek, koji se je naleval s delancem, iše drupali!

»Ahoj ali smo ga postavili kriš nasred našeg sejal James Popotni v dolenskom je listi pisal, da is toga ne bo nič. Ahoj, ali smo ga navlaš postavili, kriš, za radoast našeg pape i vatikanskog pape.«

Aj, da samo znate, koga sam mu sve nauškak!

»Henja halavaniti, kavran črnite sam se našpotal is njega.« Za tisti kriš vas bo se jljane s Otoka iše žali Bogme, tisti kriš, itala bogi, kajgod že doči, anti bosta ja kličeči se hiamali ispod njega i kelili se is tistiš fašističkih Taljonoj koji su u prošlim rati svoje smrdjive gače prali f Kupi, zda pa se vi po njih stozinaz spaljavljete. Vi se motite s tistim krišom papi i Vatikanu ali ne daj bože iše jenpot Taljone u vaše selo, zakaj kriš vam zda stoji u selu kak gavage i vse vas bodo na nj vesili fašisti, koji se morči želite, a!«

Ha, tak sam mu jih napopeval v uha, da je samo gledil i niš veđ ni htel popevat i sam je moral pojt duma. Morči je pole iše sam u selo Otok hodečki popeval: »Dugo nas ne bo...« tistome križi f počast.

A ja mislim, da s tim krišom otokski sejal našoj vlasti nebežo niš nastorit, nek je šalj s Otoka iše žali Bogme, tisti kriš, itala bogi, kajgod že doči, anti bosta ja kličeči se hiamali ispod njega i kelili se is tistiš fašističkih Otok i drugim selima f Belokrajni naskodili. Ak so si zda s krišom sami spili oglavnik kak konji, sami so se smetnoli u ugovor.

Iše to bi vam zaufal, kak su neki deđaki in deklke f Semidi, Gradaci Podzemlju, Viniči, Starom trgu, koji su v vru našpot, nek su mladinskom organizacijom, iz jada otišli za vuzemsko procesijo. Iše popevali su neki ispred popih!

»Eh, eh, ja mislim, da nikome neće biti žal za vami, koji ste zda pokazivali svoju pravu naturo. Bogme, vavek ste bili pišivi mladinci, a znate, da se na takav početek, kak ste vi, i svaki popo popiša...« Vaša prebirka vam bogme, neće biti za volju Gerda ste se osovili Bogme, boste s neki dan

iše pashali za pomrkinu vaše pameti. Aj, morči misliti, da se trčni, dobri i zavodni fašistički i deklke ne kelijo za vami! Iše kako se smeđolje A znate, vi grede, da kadi je senca, ovuda je i dosta sunca. To bi pamтите i pišite za vuhal! Tako sam se is njih našpotal.

Zda bi vam iše pripovedak, kak su neki sejalni posetili pred vuzem pope i nosili jim semice. Bogme, sestak sam jih i f Černomlju, takove, koji vavek do hripote kričido, kak so siromahni, a nosili so onome koji deset puta više ima nek sami i vavek se masnu bradu pere sez vinom. Bogme, i to se neki pametniji, anti!

A znate, kak se f Metliki drapljeljo! Otak do neki školniki seznali, da s jednom ritf ne da se sedati na dva stoleka, jedan se od njih zasutli: »Zda neho pojt k svetoj meš, jer ot tvoza neke ludi glavla boli, ali si bom dama patnošter izmollil! Hehe, taj ipak zna, kak se treba potajiti!«

A znate, da f fiskioturu, koji vnapre zabravili pojt f školju ja bi se htel pridivmit s njim zeki ne zaboravi platu primiti.

Zda pa se dobro imejtel Drugođ vam čo iše zaufati, koga sam seznał ot firme i kumekof, koji bi se htele f nadra tili, kak so dobri socialisti, a hтели bi pojt sez piljujni i škofa vuka mliti. Iše vam bon pripovedak, kak se u Starom trgu na voljo popi f cervki zvonil iše kaj.

Pozdrat iz srca! **Mike is Belokrajne**

SEKTORSKA KONFERENCA PROSVETNIH DELAVCEV NOVEGA MESTA

Na nedavni sektorski konferenci vseh prosvetnih delavcev novomeškega okolisa so učitelji, profesorji in vzgojitelji razpravljali o svojem delu. Sprejeli so več važnih sklepov; med ostalim so se odločili, da bodo bolj in uspešneje sodelovali pri kulturno-vzgojnem delu v samem mestu, kjer je žal došel prispevek prosvetnih delavcev še dokaj malenkosten. Pomagali bodo pri ustanovitvi pevškega zbora v okviru SKUD »Dusan Jereb«, v delovnih kolektivih bodo predavali in pomagali v kulturno-prosvetnem delu, v seminarjih itd. Za navseti bodo pomagali pri izbiri del za podediške odra, razna delovna področja.

Pozdravili je treba sklep prosv. delavcev, da se v Novem mestu čimprej ustanovi Klub prosvetnih delavcev, ki bo žarišče našega dela in zbirališče vseh prosvetnih delavcev v izvenskelskem času.

—ar

ZADELJE

»Ali ste vi gospodar te hiše?«
»Da, včeraj je odpotovala moja žena...«

POPOLDNE PRI KAVI

»Kako vam ugaja sosedja Mikčeva?«
»Všeč mi je, prijetna ženska!«
»Pa njena snaha?«
»Tudi!«
»Kaj pa podnajemnica?«
»Kar v redu, nič se ne morem pritoževati čez njo...«
»Z vami se pa res ni mogoče pogovarjati.«

Blizu podružne cerkvice sv. Jurija nad Rožancem leži mala skalnata tosetka, kakih 40 m dolga, 10 do 15 m široka in 2 do 4 m globoka. Vhod v njo je tako ozek da ne moreta dva človeka obtem v njo. Gorenja stena tosetke je do 5 m visoka enotna apnenčeva skala, dolenjo steno pa sestavljajo več samostojnih do 2 m visokih blokov. Vse prostor je z grmičevjem in drevjem gosto zaraščan. Tam kjer je stena najvišja, je v njo izklesana reliefna podoba z napisom: Relief, ki so ga stotletno vromeske nepriklje, pa tudi zlobne roke že precej poškodovale, nam predstavljajo podoba mladeniča v kratki obleki in vihrajočem plašču, ki z levo nogo kleči na desnem boku bika, z desno roko pa mu je v vrat zasadił bodalo. Z levico ga drži za gobec, iz katerega molji jezik. Že pred pogled nam napravljajo vtis, kot bi gledal zadnji prizor boja med človekom in podzemnim bikom. Človek se je v sinem zaletu vrzel na divjačjo živilo in jo podri na prednje noge. Od prednje strani se ji je v vrat zagrzel pes, proti krvaveš rani se plazí kača, v spolvilva padlega bika pa se je zagrzel škorpion. Z leve in desne strani te osrednje podobe sta vklesana starejša človeka, enako običena kot bojujoči se mladenič. Oba možaka sta v primeri z njim majhna in slabotna. Nad obema je izklesan po ena podoba mladjega moškega. Opisani del reliefa je visok 1,5 m in širok 1,40 m. Nad reliefno izklesanim obokom, ki zaključuje omenjeno podobo, je v štirih vrstah uklesan latinski napis:

D I M
PPF AELII NEPOS ET
PROCLUS ET FIRMINUS
PRO SALUTE SUA SUORUMQUE

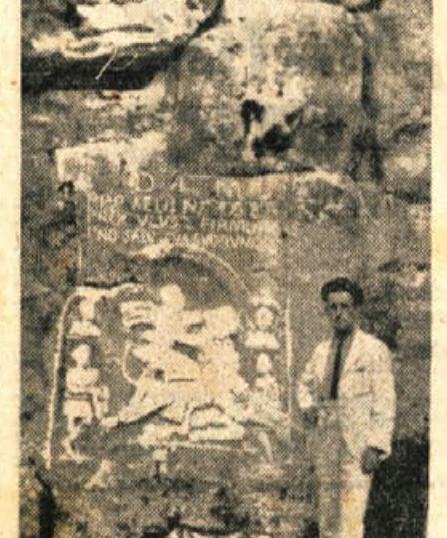
Ploskev z napisom je visoka 40 cm in široka 111 cm. V prevodu nam napis pove da so Publius, Proculus in Firminus za zdrave svoje in svojih postavili nepremagljivemu bogu Mitri to svetišče. Imenovani trije so bili skoraj gotovo rimski vojaki. Člani rimske vojaške posadke, ki je imela svojo taborniško nekje ob rimski cesti pri Rožancu. Tam se je rimska posad, ki je mimo današnjega Črnomlja in Rožanca preko Vinjega vrha in Strekljčeva vodila na Gorjance, cepila od one, ki je od Rožanca preko Rožnega dola vodila v dolino Krke. To Mitrovo svetišče je bilo postavljena v času, ko so nad tu stanujočimi Iliri in Kelti že gospodovali Rimljani in takrat, ko se je verstvo perzijskega sončnega boga Mitre močno razširilo po vsem nekdanjem rimskem imperiju. Bilo je to za cesarja Hadrijana ali malo kasneje, to se pravi v drugi polovici drugega stoletja naše ere, to je pred nekako 1700 leti.

LEGENDA O MIRTI

Po starem perzijskem verovanju je bil Mitra bog svetlobe, ki se je rodil iz skalne stene, kakor se je po njihovem verovanju sonce vsak dan rodilo iz kamenitega nabeškega svoda. Že pri rojstvu je imel na glavi frigijsko čepico, v roki pa lok in bodalo. Kot sin najvišjega perzijskega božanstva je bil poslan na zemljo da ubije bika, edino takrat živo stvar na svetu, ki preprečuje, da bi vzkloro katršne koli življenje na svetu. Mitra bika ubija, za odpelje v duplino, iz katere ni izboda. Ko mu ta kljub temu uide, ga ponovno ubije in ubije, in takrat se zgodi čudo. Iz bikove krvi poženo vinozradi, iz njegovih mlah možgan žita in iz semen živalstvo. Božanstvo teme 'hoče preprečiti nastanek življenja na zemlji in pošlje zato sebe podložna kačo in škorpionja, da bi takoj na početku zastrupila in uničila na novo porajajočo se življenja. Strahotna suša hoče uničiti novo ustvarjeno življenje.

tudi zadnja kapljica vode je že izginila z zemlje. Tu zopet pomaga Mitra: s palico udari po skalni iz nje priteče bistra studenčnica in svet je rešen. Mitrova naloga na zemlji je dokončana in v sončnem vozu se odpelje v nebo in se uvrsti med bogove.

Početki tega verovanja segajo v staro Babilonijo, od tam se je širila po mali Aziji

Mitrej nad Rožancem

in prišla v dotiko z grškimi in rimskimi svetom. Tam je Mitra zavzel mesto poleg najvišjih takratnih božanstev in postal predvsem izrazito vera vojakov. Ti so mu tudi raznesli do najbolj oddaljenih meja rimskega cesarstva.

Kot vse vere, ki so prihajale iz Vzhoda, je tudi Mitrovo verovanje imelo svoje posebne obrede. Že pri sprejemu v versko družbo je bila izvršena svečana ceremonija, podobna krščanskemu krstu. Med verniki ni bilo nobene stanovske razlike, suženj in gospodar sta si bila ravnopravna. Vsi so do bili posebno posvečeni in so se med seboj imenovali bratje. Vernik, ki se je posebno odlikoval je lahko tudi napredoval in so imeli zato predvidenih sedem častnih stepenj. Za vsako stopnjo je bila značilna posebna noša, prehod iz ene v drugo pa je bil zopet povezan s posebnimi ceremonijami. Vsaka Mitrova verska občina je imela svojega matičarja, ki je vodil seznam vernikov. Za svetlišča so vedno labrali kakšno duplino, če pa je v bližini ni bilo, tedaj so izbrali prostor, ki je bil vsaj delno v zemlji. Pri zidanih svetliščih je imel prostor navadno pravokotno obliko s dvema stranskima ladama in predvor. V srednji ladji so stali verniki višjih stopenj z očetom na čelu, ostali pa so bili v predvoru, odkoder so sledili obred pred oltarjem. Obred je bil navadno enkrat mesečno. Njegov glavni namen je bil slaviti Mitrovo zmago nad bikom, iz katerega se je porodilo novo življenje. Kot zaključek so verniki sprejemali

DANAŠNJE STANJE SPOMENIKA

Razumljivo, da je zoh časa tudi na tem spomeniku pustili sledov razjedanja. Kar pa ni uničilo vreme, so storili ljudje, ki so mislili, da bodo pod razbitim spomenikom našli kdo ve kaj. Skala je pod obokom počena in sega razpoklina do same Mitrove glave. Nekdanja vrhnja plast stena je z reliefnih podob popolnoma odpadla, tako da je škorpionja že težko videti. Vsa podoba napravljena vtiš zbrisane slike. Mitrovo frigijsko čepico in glavo je pa za vedno uničila človeška roka, kakor tudi gornji del desne roke.

Pomembnost belokranjskega Mitreja je v svetu dosti znana, saj je bilo o njem že od sredine preteklega stoletja napisanih mnogo člankov in znanstvenih razprav pri nas v Sloveniji kakor tudi v ostali Evropi.

Dolnost Belokranjskega muzeja je, da stori vse, da nam ta znameniti spomenik davnih časov ostane kar najbolj ohranjen.

Vinko Sribar

DEKLETA IN URE

Mlada dekleta so podobna starim uram; te gredo zmirom naprej. — Gidzava dekleta so podobna žepnim uram; te je lahko naviti. — Pametna dekleta so podobna bijočim uram; te bijejo, če jih navijejo. — Prevzetna dekleta so podobna turnskim uram; na nje se sicer ozirajo ljudje, a nihče jih ne mara v hišo. — Klepetava dekleta so podobna uram budilkam; ljudje jih poslušajo, a ne radi. — Domišljava dekleta so podobna igralnim uram; teh se vsakdo hitro naveliča. — Ravajena dekleta so podobna sončnim uram, ki pod lastno streho niso nič prida. — Ponižna dekleta so podobna uram repetirkam; te se oglaš, kadar jih pozovev. — Izbirčna dekleta so podobna zastavljenim uram; treba jih je odkupiti. — Bogata dekleta so podobna zlatim uram; cenijo jih po zlatu. — Pridna dekleta so podobna uram z nihalom; te gredo najzanesljivjeve. — Učena dekleta so podobna stenskim uram, ki jih je težko prenašati.

(Iz »Dolenjskih Novic«, št. 13 — letnik 1902)

ZLAHTA — RAZTRGANA PLAHTA

»Stric, ali mi lahko posodiš 100 dinarjev?«
»Zelo žal mi je, nimam niti prebite pare pri sebi...«
»Pa doma?«
»Hvala, vsi zdravile«

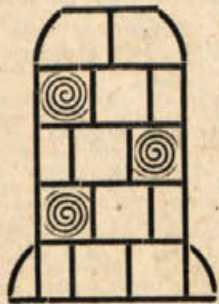
ČESTITAMO K 27. APRILU IN 1. MAJU

Kmetijska zadruga Št. Jernej

s svojimi odseki:

TRGOVINA IN ODKUPI
STROJNI ODSEK
ŽIVINOREJSKI ODSEK
ŠIVILJSKI ODSEK
EKONOMIJA
PEKARIJA
SADJARSKI ODSEK
OPEKARNA

Želi vsem svojim članom zadrugnikom in delovnim kolektivom Dolenjske mnogo novih uspehov ob 1. maju — prazniku delovnih ljudi!

Čestitamo graditeljem socializma k 1. maju!

KERAMIKA

tovarna samotnih peči

NOVO MESTO

OB 1. MAJU POZDRAVLJAMO ZADRUŽNIKE NOVOMEŠKEGA OKRAJA IN JIM ŽELIMO NOVIH USPEHOVI

Kmetijska zadruga Šmihel pri Novem mestu

Ob 1. maju želi

Kmečka delovna zadruga

„MATIJA GUBEC“

v Velikem Gabru

svojim članom in vsem kmečkim delovnim zadrugam na Dolenjskem veliko novih delovnih uspehov!

ČESTITAMO K 1. MAJU NAŠIM ODJEMALCEM

OKRAJNO
PODJETJE

KREMENICA

KRMELJ

Nudimo vam kremenčev pesek različnih vrst in kvalit. Zahtevajte podrobne ponudbe z vzorci in cenami

Krajevni ljudski odbor Smarjeta

okraj Novo mesto

Krajevni ljudski odbor Dvor

pri Žužemberku

Krajevna podjetja Dolenjske toplice

mesarija,
pekarija in gostilna

pozdravljajo ob 1. maju delovne kolektive Dolenjske!

Krajevni ljudski odbor

Št. Peter

pri Novem mestu

Ob 27. aprilu in 1. maju pozdravljamo vse graditelje socializma

Kmetijska zadruga

St. Peter

pri Novem mestu

Krajevni ljudski odbor

ŠT. JERNEJ

Pozdravljamo vse delovne kolektive in jim želimo novih uspehov

Krajevni ljudski odbor

ŠMIHEL

pri Novem mestu

Prebivalstvu področja Dolenjskih Toplic iskreno čestitamo ob prazniku delovnih ljudi!

Krajevni ljudski odbor

DOLENJSKE TOPLICE

PREBIVALSTVU PODROČJA
KLO STRAŽA ČESTITAMO
K 1. MAJU

KRAJEVNI LJUDSKI ODBOR Straža

Pozdravljamo praznik delovnih ljudi in želimo zadrugnikom Dolenjske še večjih uspehov

KMETIJSKA ZADRUGA DVOR

PRI ŽUŽEMBERKU

TRGOVINA — LESNI ODSEK
— STROJNI ODSEK — KO-
VACNICA — KREDITNI ODSEK

Stalna zaloga vsakovrstnih kovaških izdelkov — Priporočamo se za naročila — Zahtevajte ponudbe!

Praznik delovnih ljudi vsega sveta pozdravlja delovni kolektiv

Invalidskega podjetja

VRBOPLETARSTVO

Mokronog

OKRAJNA
ZVEZA
KMETIJSKIH
ZADRUG
NOVO MESTO

Dvignimo našo zadržno zavest in borbenost, da bomo iz že trdno postavljenih temeljev ob napredni miselnosti in z vztrajnim prizadevanjem izbojevali lepše življenje v gospodarskem in kulturnem napredku socialistične preobrazbe naše vasi!

DESTILACIJA
ALKOHOLNIH PIJAČ

MIRNA
na Dolenjskem

INDUSTRIJSKI MAGAZIN

Šentjanskega rudnika

KRMELJ NA DOLENJSKEM

pozdravlja ob 1. maju vse svoje odjemalce

Pozdravljamo 27. april in 1. maj - naša velika praznika

KMETIJSKA ZADRUGA STRAŽA

s svojimi odseki:

TRGOVINA
KREDITNI ODSEK
LESNI ODSEK
EKONOMIJA
GOSTILNA
PEKARIJA
MESARIJA

želi mnogo uspehov v izgradnji socializma

OB NAŠIH VELIKIH SOCIALISTIČNIH
PRAZNIKI PONOVO OBLJUBLJAMO:

ČIM VEČ PREMOGA ZA NAŠO
INDUSTRIJO! ČIM VEČJO
STORILNOST PRI DELU IN
NAJVIŠJO RENTABILNOST V
PODJETJIH ZA SPLOŠNO KO-
RIST SOCIAL. SKUPNOSTI!

RUDNIK RJAVEGA PREMOGA

ŠT. JANŽ

KMETIJSKA ZADRUGA ŠKOCJAN

s svojimi odseki:

ZADRUŽNA PRODAJALNA
GOSTILNA
KROJASKA DELAVNICA
EKONOMIJA
MESARIJA
HRANILNICA
ZADRUŽNA PEKARIJA

pozdravlja z vsemi svojimi člani praznik
naše socialistične domovine

POZDRAVLJAMO 1. MAJ

Gozdno gospodarstvo Novo mesto

z gozdnimi upravami: Poljane, Straža,
Črmošnjice, Črnomelj, Novo mesto,
Mokrice, Kostanjevica, Pišce, Sevnica
in Mokronog in s

tovarno eteričnih olj - Obrh

Ob 1. maju -

PRAZNIKU DELOVNIH LJUDI VSEGA
SVETA, ČESTITAMO PREBIVALCEM
NOVOMEŠKEGA OKRAJA!

**OKRAJNI KOMITE
KOMUNISTIČNE
PARTIJE SLOVENIJE
NOVO MESTO**

Ob 1. maju

ČESTITAMO VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU
ČRNOMLJA

**MESTNI LJUDSKI ODBOR
Črnomelj**

POZDRAVLJAMO 1. MAJ
PRAZNIK DELOVNIH LJUDI
VSEGA SVETA

**Okrajni
ljudski odbor**

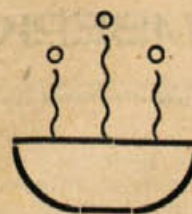
Novo mesto

ČESTITAMO K
VSEM DELOVNIM

PRAZNIKU 1. MAJA
KOLEKTIVOM DOLENJSKE

**LESNO
INDUSTRIJSKO PODJETJE
NOVO MESTO**

**DOLENJSKE
TOPLICE**

ZDRAVILIŠKO-
GOSTINSKO
PODJETJE

Nudimo vam
iz naših
stalnih zalog:

Belsad

TOVARNA SADNIH SOKOV

marmelado,
sadne sirupe,
malinovec in
sadno žganje
vseh vrst
po najnižjih
dnevnih cenah!

ČRNOMELJ

Boreč se za mir, se borimo za zavarovanje
in utrditev neodvisnosti naše domovine!

Belokranjska železolivarna Črnomelj

Obsojamo kampanjo Informbiroja kot nemiroljivo in napadalno v odnosu do naše države, kot kampanjo, ki ima za smoter oviranje socialistične graditve v Jugoslaviji, s čimer škoduje tudi silam socializma v celoti, kot kampanjo, ki škoduje krepitvi miru na vsem svetu!

kolektiv

Okrajnega gradbenega podjetja Črnomelj

Zivela herojska Komunistična partija Jugoslavije, borec za svobodo naše pravične stvari v mednarodnem delavskem gibanju!

SKLAD ZA ZADRUŽNO MEHANIZACIJO IN INVEST. IZGRADNJO — ČRNOMELJ

Čestitamo ob 1. maju vsem prebivalcem KLO Bele cerkve in vsem delovnim ljudem naše domovine!

Krajevni ljudski odbor BELA CERKEV

POZDRAVLJAMO PRAZNIK DELOVNIH LJUDI — 1. MAJ

TREB KRAJEVNI LJUDSKI ODBOR NJE

KRAJEVNO ČEVLJARSKO IN KROJAŠKO PODJETJE

Ljudstvo, ki se je vse predalo
ustvarjalnemu delu, ne pozna
zaprek, ki bi jih ne bilo mogoče
premagati!

ZIVEL 1. MAJ!

KMETIJSKA ZADRUGA MOKRONOG

Vsem odjemalcem in članom iskreno čestitamo ob 1. maju z željo, da bi z združenimi močmi še nadalje vlagali vse sile za dvig zadruga in izgradnjo socializma na vasi!

KMETIJSKA ZADRUGA SELA-ŠUMBERK

Naj živi naša herojska Ljudska armada, buđen
čuvar ustvarjalnega dela jugoslovanskih narodov!

GOSPODARSKA PODJETJA SPLOŠNO MIZARSTVO KOČEVJE

ZIVELA HEROJSKA
KOMUNISTIČNA PARTIJA
JUGOSLAVIJE!

borec za svobodo naše pravične stvari v mednarodnem delavskem gibanju, voditelj naših delovnih ljudi v socialistični graditvi naše države!

OKRAJNI KOMITE KPS ČRNOMELJ

Stiri leta vztrajne borbe proti politiki, ki nosi firmo »Informbiro«, so pokazala, da je ljudstvo, ki je vzelo v revolucionarni borbi oblast v svoje roke in ki se bori za pravično stvar, nepremagljivo!

Zivel 1. maj — praznik naše domovine!

MLO METLIKA

ZADRUŽNIKI kmečkih delovnih zadrug! Na vas gledajo samostojni kmetje, ki se pripravljajo za vstop v obdelovalna zadruga! Čaj bolje boste delali, tem prej se bodo tudi oni odločili za vstop v sedanje in za ustanovitev novih delovnih zadrug!

Ob 1. maju čestitamo vsem našim članom in odjemalcem ter vsem družnikom Bele krajine!

Kmetijska zadruga Metlika

OKRAJNA ZVEZA KMETIJSKIH ZADRUG

TRGOVSKO PODJETJE ČRNOMELJ

Naj živi praznik
Osvobodilne fronte
27. APRIL
in praznik dela
1. MAJ!

SPLOŠNO TRGOVSKO PODJETJE ČRNOMELJ

Vsem članom in odjemalcem
čestitamo ob prazniku dela!

KMETIJSKA ZADRUGA CRNOMELJ

Krepimo delavske svete, borimo
se za večjo storilnost in boljše
kakovost naših izdelkov! Pozdravimo 1. maj z novimi delovnimi uspehi!

LESNA INDUSTRIJA ZORA ČRNOMELJ

TRGOVSKO PODJETJE

ROG

NOVO MESTO

na veliko — na malo

ZELI VSEM KMETIJSKIM ZADRUGAM,
DRŽAVNI TRGOVSKI MREŽI IN VSEM
OSTALIM ODJEMALCEM VELIKO
USPEHOV OB DELAVSKEM PRAZNIKU
1. MAJA!

UPRAVA DRŽAVNIH POSESTEV IN PITALIŠČ NOVO MESTO

s posestvi:
Dob in Lanšprež
Klevez in Vrh
Mala Loka
Zalog in Poganci

Iskreno čestita delavskim kolektivom vseh
naših odjemalcev in dobaviteljev k prazniku dela 1. maju!

Vsak čas nudimo plemenske svinje plemenite, oplemenjene in dolenske pasme po zmernih cenah

Na propagandno vojno laži in klevet, ki jo vodi proti našim narodom velikanski aparat informbirojevskih držav, odgovarja naša Partija z dejstvi, katerih sila je tako močna, da stopajo naša dejanja pred ves svet v vsej svoji veličini, v veličini socialistične stvarnosti in požrtvovalnega dela narodov naše države!

NAJ ŽIVI 1. MAJ — PRAZNIK NAŠE
SOCIALISTIČNE DOMOVINE!

Okrajni ljudski odbor ČRNOMELJ

POZDRAVLJAMO 1. MAJ
PRAZNIK DELOVNIH
LJUDI VSEGA SVETA!

Združenje gospodarskih podjetij v Metliki

Čevljarstvo — mesarija — gostišče
in kopalnišče — vodovod — pekarija
in slaščičarna — šiviljstvo — krojaštvo — kovaštvo — foto — kino podjetje MLO

INVALIDSKO
PODJETJE

STROJNO PLETILJSTVO ČRNOMELJ

pozdravlja vse delovne kolektive ob 1. maju
s sklepom in delovno obvezo:

VSE ZA IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI NAŠIH IZDELKOV!

Od lanskega 1. maja do letošnjega je zopet
narasla gospodarska sila naše države, še
bolj je narasla ustvarjalna sila delovnih
ljudi!

Naj živi enotnost in borbenost članov OF
Slovenije in Ljudske fronte Jugoslavije!

Okrajni odbor OF ČRNOMELJ

SPLOŠNO TRGOVSKO PODJETJE METLIKA

želi vsem svojim odjemalcem mnogo uspehov ter se priporoča!

Zivel prvi maj, praznik naše socialistične domovine, dan borbenega pregleda sil miru, napredka in socializma na svetu!

Rudnik rjavega premoga Kočevje

UPRAVNI ODBOR, DELAVSKI SVET IN CELOTNI DELOVNI KOLEKTIV

Gozdnega gospodarstva Novo mesto

pozdravljajo

1. MAJ — praznik delovnih ljudi vsega sveta!

GOZDNE UPRAVE Poljane, Straža,
Črmošnjice, Novo mesto, Mokrice,
Kostanjevica Pišce,
Sevnica, Mokronog

DESTILACIJA ETERIČNIH OLJ Obrh, Podturen

Zivela herojska Komunistična partija Jugoslavije, borec za svobodo naše pravične stvari v mednarodnem delavskem gibanju!

ZIVEL 1. MAJ!

**Kolektiv rudarjev
v rudniku rjavega premoga
KANIŽARICA**

Vsi dosedanji ukrepi naše ljudske oblasti omogočajo združništvu nov polet in mu dajejo pogoje za hitrejšo socialistično preobrazbo vasi. Dvigajmo združno zavest in borbenost, da bomo iz že trdno postavljenih temeljev ob napredni miselnosti in z vztrajnim prizadevanjem izbojevali lepše življenje z bogatim gospodarskim in kulturnim napredkom!

Okrajna zveza kmetijskih zadrug - Kočevje

Krajevni ljudski odbor Žužemberk

s svojimi podjetji:

Krajevna trgovina, pekarija, mesarija, čevljarstvo „Krupon“, mizarstvo „Lipa“, galanterijsko podjetje „Jelka“, kino, krožna žaga, zidarsko podjetje „Zidar“ — čestita vsem odjemalcem in delovnim kolektivom ob prazniku delovnega ljudstva!

**OKRAJNO
KOLARSKO PODJETJE
MIRNA
na Dolenjskem**

se priporoča cenjenim strankam za naročila!

Zivela naša domovina
Federativna ljudska republika
Jugoslavija!

**Kmetijska
zadruga
VELIKI GABER**

Ob 1. maju pozdravlja

**KRAJEVNI
LJUDSKI ODBOR
Tržišče**

organizacije OF in se jim zahvaljuje za pomoč in sodelovanje

**KRAJEVNA PODJETJA
KLOŠMIHEL
pri Novem mestu**

MLIN — MESARIJA
ČEVLJARSTVO — KOVAČIJA
ŠIVILJSTVO — GOSTILNA

se priporočajo za obisk in naročila!

Prepričajte se o bogati izbiri
in dobri postrežbi v

**VELETRGOVINI
TREBNJE**

Naj živi Osvobodilna fronta in enotnost njenih vrst! Zivel prvi maj — praznik socialistične domovine!

**OKRAJNI OF
ODBOR
KOČEVJE**

Utrujemo bratstvo in enotnost naših narodov, ki je bilo s težko muko priborjeno in skovano! V njem imamo poročstvo za svobodo in neodvisnost naše države!

Zastavimo vse sile v socialistični graditvi naše države!

**Okrajni ljudski odbor
Kočevje**

*Pozdravljamo 1. MAJ z obljubo:
Vse za večjo storilnost dela, za krepitev delovne discipline, za znižanje stroškov proizvodnje in za boljše kakovost izdelkov!*

**LESNO
INDUSTRIJSKO PODJETJE
Kočevje**

Ob delavskem prazniku 1. maja čestitamo vsem delovnim kolektivom in cenjenim odjemalcem!

**MESTNO TRGOVSKO PODJETJE
TRGOPROMET
KOČEVJE**

Nudimo vam v naših prodajalnah vse vrste blaga po dnevnih cenah! Hitra in kulturna postrežba!

*Pozdravljamo 1. MAJ -
praznik delovnih ljudi!*

Mestna kavarna Kočevje

Utrujmo in širimo združno misel, od našega dela je odvisna nadaljnja rast socialističnega združništva!

**Okrajna zveza kmetijskih zadrug
lesni odsek
Kočevje**

Zastavimo vse sile za socialistično graditev naše domovine!

**Okrajno gradbeno podjetje
Kočevje**

Na svetlih tradicijah naše narodno-osvobodilne borbe se vzgajamo v spoštovanju do drugih narodov — hkrati pa smo neusmiljeni do tistih, ki bi nas skušali ovirati v našem mirnem delu in ki nam hočejo kršiti svobodo in neodvisnost!

Kmečka delovna zadruga
**PARTIZAN
Metlika**

Zivel praznik naše socialistične domovine — 1. MAJ!

**Krajevni
ljudski
odbor
VELIKI GABER**

Mesni ljudski odbor Novo mesto in mestni delovni kolektivi

**industrija
komunala
obrt
trgovina
gostinstvo**

*čestitajo ob prazniku
dela vsem delovnim
ljudem Novega mesta*

Zaradi požrtvovalnega dela naših delavcev in delavk se uspešno izpolnjujejo naloge iz petletnega plana; uspešno poteka socialistična graditev naše države, raste in se krepi naša industrija, narašča energetska baza, vstajajo nove tovarne in podjetja, večajo in širijo se stare tovarne, množe se bogastva naše države. Lato velja ob 1. maju naš iskren, topel pozdrav predvsem vsem delavcem in delavkam naše socialistične domovine!

Naj živi in se razcveta naša domovina, Federativna ljudska republika Jugoslavija!

DELOVNI KOLEKTIV

**TEKSTILNE
TOVARNE
NOVO MESTO**

želi vsem svojim poslovnim prijateljem in delovnim kolektivom cenjenih poslovnih zvez uspešno in zmagovito pot v plemeniti borbi za izgradnjo socializma.

**TEKSTILNA TOVARNA
NOVO MESTO**

SPLOŠNO
GRADBENO PODJETJE
P I O N I R

z gradbišči

**NOVO MESTO
BREŽICE
KRŠKO
KOČEVJE**

pozdravlja mednarodni praznik dela
in čestita ob 1. maju vsem delovnim
kolektivom v republiki!